Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нээ гарана. | № 27 (18350). | 1990 оной февралиин 2, пятница | Сэн 3 мүн.

Малай үбэлжэлгэ—шанга шалгалта

ҮНДЭР ДҮНГҮҮДЫЕ ТУЙЛАНА

һэн. Нэн түрүүн ажалай эмхи гурим журам һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй гэжэ тэрэ абаһаар ойлгоо. Ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадаал һаа, үрэ дүнгүүдэй туйлагдаха байһаниинь элитэ. Түрүүшээр зарим нэгэн фермые даагшын хүсэл оролдолгые һайн ойлгоошьегүй байжа болоо, зүгөөр коллективэй ажалайнь бүтээсэ, үрэ дүнгүүдынь һара бүри бага зэргэ ургажа захалаа бэлэй. Тиигэһээр коллективэй гэшүүд үшөөшье һайн үрэ дүнгүүдые туйлаха арга боломжотойбди гэжэ ойлгоходоо, бүри ехэ зорилгонуудые урдаа табяа һэн. Уданшьегүй районой түрүү фермэнүүдэй тоодо тэдэнэр орожо, үнгэрһэн жэлдэ нэгэдэхи һуури эзэлбэ ха юм.

Эндэ селекционно хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулагдадаг болонхой. һү ехээр үгэдэг үнеэдэй түл бусадһаа амяарлагдан харууһалагдадаг байна. Эдэ гунжад түрүүшынхиеэ туғаллаһаар һаагдажа эхилхэдээ, үдэр бүри 10 килограммһаа бага бэшэ һү үгэдэг юм. Зүгөөр тэдэниие түрүүн зүбөөр һааха гэшэ тон шухала гэжэ эндэхид тоолодог. Тобшолбол, зүбөөр харууһалһанһаа, һайнаар эдеэлүүлһэнһээ, һааһанһаа тугаллаһан үнеэд, гунжадай һү шэмын нэмэсэ дулдыдадаг ааб даа. Энэ хадаа тус фермынхидэй амжалтын гол «нюуса» гэжэ һанагдана. Нёдондо эндэхи гурбан һаалишан үнеэн бүриһөө тус тустаа 4500 килограммһаа дээшэ һү һаагаа юм. Эдэнэрэй нэрые дурдабал, М. Г. Дашиева, Г. В. Жугдурова, С. С. Ербанова гэгшэд болоно. Харин һаалишад Ц. Ч. Хандуева, Е. Б. Ванданова, С. Ч. Дашиева гэгшэд үнеэн бүриһөө тус тустаа 4000 килограммһаа үлүү һү һааһан байнад. 9 һаалишаниинь гурба мянгатанай зэргэдэ гаранхай.

— Хэрбээ урдань манай фермэдэ хүдэлхэ хүнүүдэй ехэ олдодоггүй байһан һаань, мүнөө тиимэ юумэн үзэгдэхэеэ болинхой. Юундэб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, коллективэй һайнаар хүдэлжэ эхилхэдэ, түлбэримнай ехэ болоо, хоёрдохёор, хүнүүдэй дундахи харилсаа холбоон һайжараа, ажалай журам дээшэлээ, эбтэй эетэйгээр, нэгэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлдэг болоо. Тиимэһээ хүнүүд, илангаяа залуушуул, мүнөө манай фермэдэ ерэжэ хүдэлдэг болонхой»,— гэжэ Наталья Петровна хөөрэнэ.

Екатерина Бальжинимаевна Гармаева энэ фермэдэ удаан саг соо техник-үрэжүүлэгшээр ажаллана. Ажалдаа шуналтайгаар хандадаг дээрэһээ, үнеэдэй һубайрха ябадалые эрид хорооржо шадаһан байна. Түл абаха түсэб эндэ баһал урагшатайгаар бэелүүлэгдэдэг юм. Тиихэдэ үхэршэд Н. И. Дугаров, В. Д. Лыгденов гэгшэд ажалдаа абьяастай, шударгы бэрхэ зон юм. Малай ашаг шэмэ нэмээлгэдэ эдэнэй хубита яһала ехэ гээшэ ааб даа. Энэл фермэдэ хүдэлдэг трактористнууд Р. Б. Зинатов, В. Г. Одуев тэжээл үйлэдбэрилдэг цехэй хүдэлмэришэд — Д. С. Доржиев, Б. Б. Бальчинов, механигууд — Б-Д. Ш. Бальжинимаев, В. Л. Ринчинов гэгшэд тухай, фермые даагша омогорхолтойгоор хөөрөө бэлэй.

Энэ коллектив тээсэгэнэй шэмэрүүн шанга хүйтэн соогуурша һү һаали доошолуулаагүй. Хэрбээ энэ жэлэй январь һарын дүнгүүдые үнгэрһэн жэлэй январь һарынхитай сасуулбал, үшөөшье дээшэлһэн байха юм. Эдэ үдэрнүүдтэ үнеэн бүриһөө сүүдхэдэ дундаа зэргээр 10 килограмм һүн һаагдана. Энэнь муу бэшэ байна.

Мүнөө жэлдэ тэдэнэр тон ехэ түсэб урдаа табяад ажаллана. һаалишан бүхэн үнеэн бүриһөө 4000 килограмм һү һааха эрмэлзэнэ.

Б. БОДИЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Н. П. Топшеева фермые даагша. 2. Фермын һаалишад.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

Зэдын район.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

С. ГОРБАЧЕВ Дж. БУШТАЙ ТЕЛЕФОНООР ХӨӨРЭЛДЭБЭ

...ай Президент Дж. Буш январиин 31-дэ М. С. Горбачевтай телефоноор хонходобо. Уласхоорондын байдалай, ...Европодохи байдалай шухала асуудалнуудаар, буу ...ые хороохо хөөрэлдөөнүүдэй хараа түсэбүүдээр ...нуудаа андалдаһан байгаа. Мальтада туйлагдаһан ...дэй үндэһөөр ажалаа ябуулхые шиидэнхэй байһа... ...эр баталаад, СССР-эй болон США-гай дээдэ тушаал... ...бэрилэгшэдэй саг үргэлжын харилсаануудай шухала ...нартай байһые тэмдэглэжэ, хоорондохи үгэеэ ойл...гоо, ажал ябуулгаяа бэхижүүлхэ хүсэлэнтэй байһанаа ...

(ТАСС).

...ОЛ ХАРАА БОДОЛОО ГҮНЗЭГЫРҮҮЛХЭ

...хай ССР Союзай ба республиканууудай Хуу...иин һууриин проект ...намжануудые согсол... СССР-эй Верховно Президиумэй эмхид...улһан комиссиин заседани январиин 31-дэ түрүүлэгшээр һууһан ...А. Никонов урд... ...мэргэжэлтэнүүдэй найруу...рхойлһон заһабари...раагдаһан материа... ...ас соо гүнзэгыгөөр ...нь дурадхаба. Ондоо ...байдалда иимэ ушар ...дыдэ үнгэргэгдэһэн ...г болоходоо магад... 30 минута соо юун ...ожо үзэхэбши? Зү... тодорхойлолгонуу... ...жэ үзэхын тула олон... ...нь яһала ехэ саг бай... ...тые статья статья... ...үбшэн хэлсэжэ эхил... ...иссиин гэшүүд орол... ...гдэхи ба хоёрдохи ...дта абаһаар лэ хуби...ые оруулба. Гурба... ...ьягай удха тушаа ни... ...н саг соо үгэ буляал... ...аа. Тиихэдэ саашан... ...уудай удхада мүн ...лаа хандуулба. СССР-...но Соведэй урдахи ...рэ Хуулиин проек...шын уншалгын үедэ ...амжатай арга бэдэр... ...талаар хөөрэлдөө... ...онинь элитэ һэн. ...ай зээн байха ёһо... ...н асуудалда үгтэ... ...хадаа эндэ ажаһуу... ...дай баялиг гэшэ» гэһэн найруулга дүүрэн удхатай бэшэ гэжэ тоологдоо һэн. Газарые гүрэнэй зөөри бэшэ болгохо гэһэн һанал бодолдо депутат В. А. Тихонов дахинаа анхаралаа хандуулжа, «дали дээрэ дабһа» нэмэбэ. Энэ хадаа газарай реформые шууд ехээр бэелүүлхэ арга олгохо гээшэ гү?— гэһэн тэрэнэй һанамжануудта суглараашад ондо ондоогоор хандаһан байгаа. Тиимэһээ газарые зөөри болголгын түхэл шэнжэнүүд ондо ондоо байха ёһотой гэжэ харуулһан үшөө нэгэ статьягай Хуулиин проектдэ нэмэхэ шухала гэһэн һанамжа хэлэгдээ.

Тиигэбэл худалдалга, өөһэдынгөө дураар һэлгэлгэ гэхэ мэтэ ямар удхатай болохо гээшэб? Ушарынь юуб гэхэдэ, энэмнай зөөриин таһаршагүй эрхэ, уялганууд болоно бшуу. Союзна болон автономито республиканууудай Хуулинуудаар хараалагдаһан ушарта газарые худалдалгаһаа, һэлгэлгэһээ, урьһаар үгэлгэһөө айһанай хэрэггүй. Энэ ушар газарай участогуудые өөһэдынгөө ашаа туһада хонжоо наймаа хэхэ зам огто нээхэгүй юм гэжэ депутат А. А. Собчак мэдүүлээ. Үнэн сэхэ бэшэ хүнүүдэй худал хуурмагаар баяжаха ябадалые зайсуулха арга олголгодо анхаралаа ехээр хандуулхын орондо али бүхы юумэ хоридог байнабди гэжэ депутат А. А. Денисов нэмэжэ хэлэбэ.

Бусад статьянуудые зүбшэн хэлсэлгэ мүн лэ үгэ буляалдаанда үнгэрөө.

(ТАСС).

ХҮСЭЛЭЛ ОРОЛДОЛГОНУУДАА НЭГЭДҮҮЛХЭ

290 хүнэй гараа табилга. Энэмнай 290 этигэл найдал болоно гэжэ уласхоорондын хэрэгүүдэй талаар СССР-эй Верховно Соведэй комитедэй заседани дээрэ Афганистанда плендэ ороһон совет сэрэгшэдэй эжынэрэй, түрэлхидэй бэшэгые тайлбарилжа болоно. Верховно Соведэй хүтэлбэриин даалгабаритай дашарамдуулан, тэрэ январиин 31-дэ комитедэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Энэ бэшэг соо хоёр гүйлтэ бии: түрүүшынхинь — плендэ абтаһан манай сэрэгэй алба хаагшадые Эхэ орондонь бусаалгаха тухай хөөрэлдөөнүүдые хэхын тула уласхоорондын ажал ябуулагша-мэргэжэлтэһээ, плендэ абтаһан сэрэгшэдэй эжынэрһээ бүридүүлэгдэһэн саг зуурын түлөөлэгшэдые Пакистан эльгээхэ; хоёрдохинь — тэдэниие аршалан абарха талаар депутадай тусхай комисси байгуулха.

Түрүүшынь гүйлтые бэелүүлхын тула Энэ найрамдалай совет фондтой хамта СССР-эй МИД-тэ, харин хоёрдохи гүйлтые бэелүүлхын тула уласхоорондын хэрэгүүдэй талаар тэрэнэй комитедээр дамжуулан, СССР-эй Верховно Соведтэ даалгагдаа.

Заседани дээрэ энэ темэ хани халуунаар зүбшэн хэлсэгдээ. Оборонын ба гүрэнэй аюулгүйе сахиха асуудалнуудай талаар СССР-эй Верховно Соведэй комитедэй гэшүүд, Афганистанда болоһон дайнда хабаадагшад — СССР-эй арадай депутадууд, хэдэн албан зургаанууд болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадаһан байгаа. Урдаг түбэгтэ ороһон манай хүбүүдэй эжынэрэй, дүтынь хүнүүдэй этигэл найдалые харюулхын тула аргатай али бүхы юумэ хэхэ гэһэн ниитэ нэгэн һанал бодолтой байһанаа тэдэнэр харуулба.

(ТАСС).

АЛИ БҮХЫ АРГАНУУД ҺАЙН ГҮ?

ТАСС-ай ДИПЛОМАТИЧЕСКА КОРРЕСПОНДЕНТ СССР-эй МИД-эй ХЭБЛЭЛЭЙ ТҮБҺӨӨ ДАМЖУУЛНА

М. С. Горбачев КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин тушаалһаа буухые бэлдэжэ байна юм ха гэһэн СИ-эн-эн гэдэг американ телекомпаниин Москвада байдаг корреспондентын мэдээсэл үнгэрэгшэ гурбан гарагта бүхы дэлхэйн хүнүүдэй һанал бодолые хүлгүүлһэн, зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэһэн байгаа. Теэд энэ мэдээсэл ямар удхатайб?

Ой ухаанда орошогүй, үзэгдөө дуулдаагүй юумэ бэдэрхын тула али бүхы арга хүргаяа хэрэглэһэн ябадал болоно гэжэ СССР-эй МИД-эй мэдээсэлэй захиргаанай начальник Г. И. Герасимов январиин 30-да үнгэргэгдэһэн брифинг дээрэ энэ мэдээсэлые тайлбарилба. Али бүхы юумэндэ бултанһаа уридлаха гэһэн хүсэл эрмэлзэл мэргэжэлтэ журналистда харюусалгатай тааралдан зохилдохо зэргэтэй гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Бразилиин президентээр һунгагдажа, Москва ерээд байһан Фернандо Коллор де Мелло гэгшэтэй уулзахынгаа урда тээхэнэ журналистнуудтай тобшохоноор хөөрэлдэхэ үедөө М. С. Горбачев энэ зэрэб үгые бурууша һан байгаа гэжэ СССР-эй МИД-эй түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

Хоёр талын хэлсээнүүдэй үндэһөөр США-гай гүрэнэй секретариин албанай хэрэгээр Советскэ Союзда морилолго нэгэ үдэрөөр хойшолуулагдажа, Дж. Бейкер февралиин 7-до Москва ерэхэ байна гэжэ брифинг дээрэ саашадаа журналистнуудта мэдээсэгдээ.

Саашадаа брифингые хүтэлэгшэ США-гай федеральна бюджедэй проектые тайлбарилба. 1991 ондо сэрэгэй гаргашануудые 2 процентээр хороохоор хараалагдана. Энээнтэй дашарамдуулан, сэрэгэй гаргашануудаа хороохо талаар СССР-эй болон США-гай зүгһөө бүтээмжэтэй ябуулгануудай хэгдэжэ байһан ушар энэ жэлдэ СССР-тэ сэрэгэй бюджедые 14 процентээр хороохо арга олгохо байна. Энэ мүнгэ зөөри экономическа хүгжэлтэдэ гаргашалагдаха, уласхоорондын байдалые, тогтууритай, аюулгүй болгохо арга олгохо байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

(ТАСС).

РОССИН НАУКАНУУДАЙ АКАДЕМИ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо: Республикын элитэ мэдээжэ эрдэмтэдэй, эрдэмэй коллективүүдэй, хэдэ хэдэн предприятинуудай ба эмхинүүдэй дурадхалнуудые, РСФСР-эй Верховно Соведэй эрдэм, техникын талаар комиссинуудай хаража үзэһэн, һайшааһан СССР-эй олониитын, Наукануудай академиин президиумэй һанал бодолые хараада абажа, РСФСР-эй Наукануудай академиие байгуулха.

РСФСР-эй Наукануудай академиие эмхидхэн бүридүүлхэ, ажал ябуулгыень эмхидхэхэ талаар бодото хэмжээнүүдые бэелүүлхыень РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгагдаа.

(ТАСС).

ТОГТУУРИТАЙ БОЛГОХО ЗАМААР

БАКУ. (ТАСС). Азербайджанай ниислэл хотодохи байдал удаа дараалан тогтууритай болгогдожо байна. Городой транспорт, магазинууд, ниитын эдеэ хоолой предприятинууд хүдэлнэ. һургуулинуудта хэшээлнүүд һэргээгдээ. Зарим томо ехэ промышленна предприятинууд хүдэлжэ эхилбэ.

Гэбэшье республикын зарим хото городуудта буһалгаанууд үргэлжэлһөөр. Щекэ, Сумгаит, Агдам, Гянджа, Нахичевань, Ильичевск, Бабек, Гульф, Ордубад хотонуудта цехүүд, зарим предприятинууд хүдэлбэгүй. Азербайджанай түмэр харгы дээрэ 164 ашаанай поезд һаатан зогсоно. Эдэнэй 1,3-ниинь Арменидэ зорюулагданхай юм.

Азербайджанай ССР-эй Гүрэнэй статистикын комитедэй баримта мэдээнүүдэй ёһоор, январиин 29-дэ республикын промышленна 548 предприятиин 92-ынь хүдэлбэгүй.

һүүлэй һарануудта, илангаяа январьда эндэ болоһон үйлэ хэрэгүүд арадай ажахыда ехэ гарза хохидол ушаруулаа. 1990 оной январиин 18-һаа хойшо болоһон буһалгаануудһаа 250,2 миллион түхэригэй, гарза хохидол ушаруулагдаа, барилгын комплексдо 30,3 миллион түхэригэй хохидол үзүүлэгдээ.

Дотоодын сэрэгүүдэй сэрэгэй алба хаагшад, Совет Армиин частьнууд олониитын дэмжэлгээр гурим журам бэхижүүлхэ, хүн зоной аюулгүйе сахиха хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэ. Бакуда болоһон гурим буса ябуулганууд тухай Прокуратура уголовно хэрэг эрхилжэ байна.

Республика дотор гарадаг газетэнүүдэй номер бүхэниие Бакугай хүн зон тэсэжэ ядан хүлеэнэ. СССР-эй арадай депутат Н. Петрушенкэтэй хэгдэһэн хөөрэлдөөн «Бакинский рабочий» газетэдэ толилогдожо, уншагшадай анхарал ехээр татаба.

Хилэ шадарай районуудта ажаһуудаг эрхэтэдэй совет-иран хилэ гаталан гаралгые гуримшуулха тухай хоёр талын хэлсээ баталха гэһэн совет талын дурадхалнууд Иранай түлөөлэгшэдтэ дамжуулагдаһан байгаа гэжэ Азербайджанай ССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство мэдээсэнэ. Гэбэшье контрабандануудые хилэ дабажа гаргаха һэдэлгэнүүд үшөөл зогсоогдоногүй. Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ иимэ хуули буса ябуулга хэһэнэйнгээ түлөө 209 хүн баригдажа хаагдаа.

НКАО-дахи БАЙДАЛ

СТЕПАНАКЕРТ. (ТАСС). Нагорно-Карабахай автономито областьдо буһалгаан үргэлжэлһөөр. Январиин 31-дэ имагтал хүн зоной ажаһуудалые хангаха предприятинууд, эмхинүүд хүдэлнэ. Онсо байдалай тогтоогдоһон райондохи байдал түни түбшэн боложо байна. Тэрэниие гуримшуулан һайжаруулхын, буһалгаануудые болюулхын тула сэрэгэй комендатура хэмжээнүүдые абана.

Автомобилиин харгы замуудые таһа дүүрэжэ, эндэхи байдалые түгшүүрилтэй болгохо хэрэг сарагдажа байна. Агдам-Степанакерт гэһэн түмэр замай участок дээрэ ашаанай поезднууд таһалгаряагүй ябана. Эдеэ хоолой зүйлнүүд, түлишэ болон арадай ажахын бусад ашаан түмэр замаар автономито областьдо эльгээгдэнэ.

НКАО-гай талаар союзна хиналта-адаглалгын комиссиин түрүүлэгшэ В. К. Фотеев болон комиссиин бусад гэшүүд январиин 31-дэ Степанакерт ерэбэ.

МОСКВА. (ТАСС). СССР-эй Профсоюзуудай банк байгуулха эмхидхэлэй суглаан январиин 31-дэ Москвада болобо. Шэнэ банкые эмхидхэн байгуулха 138 эмхиин — ВЦСПС-эй, һалбари һалбариин профсоюзуудай ЦК-нуудай, республиканска, хизаарай ба областной соведуудэй, профсоюзуудай комитедүүдэй, оронойтомо ехэ предприятинуудай профкомуудай, ВОИР-ай Центральна Соведэй, профсоюзуудай спортын бүлгэмэй бүхэсоюзна соведэй, мүн СССР-эй Агропромбанкын, СССР-эй Жилсоцбанкын, СССР-эй Госстрахай түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадаһан байгаа.

СССР-эй Профсоюзуудай банкын Уставаар хараалагдаһан жаса — 120 миллион түхэриг дүн хамта 2 миллиардһаа дээшэ түхэригэй урьһаламжа хэхэ арга олгохо юм. Банкын филиалнуудые, түлөөлэлгэтэ эмхинүүдые байгуулхые, гадаадын экономическа ажал ябуулга хэхые түсэблэгдэнэ.

Социальна программануудта урьһаламжа хэхэ гээшэ Профсоюзуудай банкын ажал ябуулгын гол шэглэл болохо зэргэтэй. Банкын урьһаламжын нөөсэнүүд нэн түрүүн совет хүнүүдэй ажалай ба амаралтын эрхэ байдалые һайжаруулхын, элүүрые хамгаалхын, гэр байрануудые барихын, санаторно-курортно, соёлой, спортын, аяншалгын объектнүүдые, арадай хэрэглэмжын эд бараа болон эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ предприятинуудые бодхоохын тула таһалгаржа үгтэхэ байна.

СССР-эй Профсоюзуудай банкын совет һунгагдаа. ВЦСПС-эй түрүүлэгшын орлогшо И. Е. Клочков тэрэниие толгойлбо. (ТАСС).

1990 МАРТЫН 4 Соведүүдэй һунгалта

ТЭНСҮҮРИГҮЙ УУЛЗАЛГА

Улаан-Үдын Советскэ районой һунгуулиин Лазовско 49-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадуудаар гурбан хүн бүридхэлдэ абтаад, округойнгоо һунгагшадтай уулзалгануудые хэжэ эхилэнхэй. Тэдэнэрэй Серовой нэрэмжэтэ клуб соо болоһон уулзалгаһаа хэгдэһэн тэмдэглэл дурадхахаһаа түрүүн кандидадуудтай танилсуулая. Кукшинов Виктор Казанович — арадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ. Очиров Дондоб Доржиевич — Буряадай багшанарай институдай научна коммунизмын кафедрын доцент. Прокопьев Владимир Борисович — Улаан-Үдын горгүйсэдкомой арадай эрдэм һуралсалай управлениин начальник.

Серовой нэрэмжэтэ клуб соо зон дүүрэн байгаа. Кандидат бүхэнэй, илангаяа В. К. Кукшиновай тала баримталдаг эдэбхитэд олон байгаа гэжэ һанагдаа.

Тус округой һунгуулиин комисси энэ уулзалгада яһала һайн бэлэдхэлтэй байгаа гэжэ тэмдэглэмээр.

Иимэ уулзалгануудай мүнөө ямар гуримаар үнгэрдэгые бултадаа һайн мэдэхэ болонхойбди. Дурдагдаһан гурбан кандидадшье ендэртэ гаража, хэрбээ депутат болоо һаа, ямар программа бэелүүлхэ байһан тухайгаа суглараашадта хөөрэжэ үгөө.

Эгээл түрүүн үгэ абаһан В. К. Кукшинов һунгагшадтаа горитой программа соносхобо. Батарейкын болон посёлок Лазогой ямар байдалтайнь улаан-үдээрхинэ үнинэй мэдээжэ. Жэшээнь, Батарейкэдэ ажаһуудаг хүнүүд хуушан модон гэрнүүдһээ гаража, шулуун үндэр сагаан байшангуудта нүүжэ ороходо, гэртээ телефонуудтай болохо, асфальтаар хушагданхай үйлсэнүүдээр ябадаг, ядахын сагта аптечнэ киосктойшье болодог һаа гэжэ үнинэй сэдьхэдэг ха юм. Тиимэһээ эндэ ажаһуугшадай шиидхэгдээгүй асуудалнуудые һайнаар мэдэхэ хотын гүйсэдкомой түрүүлэгшэдэ программа соогоо юу хараалһанаа хурга дараһандал тооложо, тодорхойлжо үгэхэдэнь, бэлэн байна гэжэ һанагдаа һэн.

Ниислэл хотынгоо предприятинуудай ассоциаци байгуулаа һаа, экономическа байдалаа һайжаруулхабди гэжэ «мэр» бодоно. Горсовет предприяти хоёрой мүнөө үеын бирагүй харилсаан тиихэдэнь һайн тээшээ хубилха юм ха.

— Буряадай АССР-эй арадай депутадаар намайе һунгаа һаатнай, гэр байрын хуулиие (талмай, түлбэри, зайн гал) шэнээр бэелүүлхын түлөө оролдохоб. 417 пенсионер болон инвалидуудта пенсиинь, гэр байрынь талаар анхарал хандуулхаб. «Хүн — үйлэдбэри — экологи» гэһэн асуудалнууд бүхы программымни голынь гээшэ,— гэжэ В. К. Кукшинов онсолоо һэн.

Бодото баримтануудта түшэглэһэн В. К. Кукшиновай программын һүүлээр багша-лектор Д. Д. Очиров юу хэлэхэ хаб гэжэ һонирхоһон зон олон байгаа хаш. Теэд бодожо үзэхэдэ, үнэхөөрөөшье тиимэ. Ажахын хүтэлбэрилэгшэшье бэшэ, ямар нэгэн аппарадые даадагшье хүн бэшэ, харин юрын багша һунгагшадые юун гэжэ найдуулха болоноб?

Энэ асуудалда Дондоб Доржиевич олоной урда өөрөө харюу үгөө һэн.

— Арадай депутадта лекторэй дэбжүүлэгдэһэн ушар — хубилган шэнэдхэлгын ёһотойл үрэ дүн гээшэ гэжэ хэлэхэ байнаб. Виктор Казанович таанадай урда, хэрбээ бэелүүлэгдээ һаа, һайн программа дэлгээбэ гээшэ. Эгээл энэ программыень эндэ тэндэнь мүлеэд, заһаад, би танда дурадхаха һанаатайб. Юундэ?— гээд гайхаха байхат. Юундэб гэхэдэ, Виктор Казановичай шиидхэхэ асуудалнууд — Улаан-Үдын, бүгэдэ бидэнэй анхарха асуудал. Тэдэниие Виктор Казанович Кукшинов гансаараа бүтээхэ бэшэ, би гансаараа бүтээхэ бэшэб. Харин бултадаа, хамтынгаа хүсөөр, олоороо хэлсэжэ, үгэеэ ойлгосожо хэхэ ёһотойбди. Теэд хэнэй хэлэн зоной ой ухаанда түргэн хүрэсэтэй, ойлгосотой байхаб? Лекторэй бэшэ гү?— гээд асуухадань, хүнүүд миһэрэлдэн һууба.

Д. Д. Очировай халуун үгые бүхы Буряад орон шагнадаг. Гушаад оной турша соо лекци уншажа ябахадаа, тэрэнэй юун тухай юун гэжэ хөөрэдэгые, юунэй түлөө тэмсэдэгые бултадаа мэдэнэбди. Дэлхэй түбиин үбсүүн дээрэ үбшэлһэн нюдэн шэнгеэр үзэгдэдэг болоһон Байгал далайнгаа түлөө тэрэнэй үшөө Брежневэй үедэ тэмсэдэг болоһые хүнүүд мартаагүй бэзэ.

— Ажабайдалда хандалгаараа, оюун бодолоороо таарахаяа болиһон дээрэһээ 1977 ондо обкомой аппарадһаа гаража ошохо баатай болоо һэм,— гэжэ һунгагшын асуудалда харюусахадаа, тэрэ хэлээ һэн. Харин зогсошоһон далаад онуудай аппарадтай таарахаяа болёод байһан Д. Д. Очиров мүнөө хүсэндөө орожо байһан сагые түрүүшүүлэй тоодо амаршалһан байха юм.

Партиин райкомуудай олонхи нэгэдэхи секретарьнарай хажууда мүнөө юундэ ондоо кандидат үгыб, обкомой секретарьнар юундэ хүдөөһөө дэбжүүлэгдэнэб гэһэн асуудалнуудта Д. Д. Очиров харюу олохые оролдоно. «Депутат болоо һаа, Сотниковтохи ноёдой дачиие үхибүүдтэ дамжуулхые, профсоюзай курсанuудай байшангые Батарейкын больница болгохые оролдохо һэм. Улаан-Үдын гурбан райондохи партиин райкомуудые хаагаад, КПСС-эй горкомой болон гэр байра эрхилэлгын управлениин аппарадуудые бэхижүүлхэ тухай асуудал табиха һэм»,— гэжэ кандидат тэмдэглэһэн байна.

Гурбадахи кандидат В. Б. Прокопьев ниислэл хото Улаан-Үдымнай 6900 багшанарай зүгһөө дэбжүүлэгдэһэн байна.

— Би юундэ заал һаа энэ округһоо депутат болоһойб гэжэ һанаабиб гэхэдэ, иимэ юм. Хорёод жэлэй саана Батарейкэдэ ажаһууһанби. Анхан сагта мүнөөдэрэймнай ниислэл хотын эхинэй табигдаһан газар байгаалиин эгээл һайхан булангынь байһан байха. Тиимэ түүхэтэй газараймнай үзэмжэгүй муухай байхада, эшхэбтэр байна. Минии байһанһаа хойшо үнгэрһэн 21 жэл соо эндэ бишыханшье хубилалта болоогүй. Хотын болон районой засаг юугээ хаража байгаа юм? Тиимэһээ би сэдьхэлдэмни аргагүй һайханаар һанагдадаг Батарейкээ депутат болоо һаа, һэргээхэ хүсэлтэйб, — гэжэ сэхэеэ хэлэбэ.

Арадай эрдэм һуралсалай управлениин начальник округой һургуулинууд, хүүгэдэй ясли-садууд, магазинууд, аптекэнүүд тухай асуудалнуудта үндэһэлэн, һунгагшадайнгаа хараһаар, шагнаһаар байтарнь, программаяа зохёохые һэдэһэн байна.

Кандидат В. Б. Прокопьев үгынгөө түгэсхэлдэ һунгуулиин окружной комиссида гомдолтой байһанаа мэдүүлээ. Ушарынь гэхэдэ, тэрээнтэй хамта тэмсэлдэ ороһон нүгөө хоёрынь хэдэн коллективээр өөһэдөө ябажа уулзалга хэһэн байшоо. Харин тэрэ эндэ түрүүшынгээ уулзалга хэжэ байхадаа, комиссиие бүхы кандидадуудтал адли тэгшэ эрхэ нүхэсэл хангаагүй гэжэ гомдоо.

Нэгэ округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадууд болоһон гурбан нүхэдэй программа тухай мэдээсэл шагнаад, нэгэ талаһаа асуудалнуудыень, нүгөө талаһаа харюунуудыень дуулаад байхадаа, зал соо һуугшадай хэн хэниие ямараар сэгнэжэ байһаниие тухайлан һуухада, кандидадуудай түрүүшын хамтын уулзалга гол түлэб В. К. Кукшиновай тала баряа гэжэ сэхэ хэлэхээр байгдана. Гэбэшье зал соо гол түлэб һунгагшад бэшэ, харин эдэбхитэдэй бүлэгөөрхин олон байгаа гэжэ эхиндээ тэмдэглээ һэмби. Тиимэһээ тус уулзалга нэгэ бага тэнсүүригүйгөөр үнгэрөө гэжэ һанагдана.

В. ТОКТОХОЕВА,
манай тусхай корр.

ЭВЕНКНҮҮДЭЙ БАЙДАЛЫЕ ҺАЙЖАРУУЛХА

һунгуулиин Холодныи 152-дохи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадуудта кандидадаар «Победа» колхозой экономист Антон Иннокентьевич **Кетров**, Чильчигирэй сельскэ Соведэй гүйсэдкомой секретарь Клавдия Игнатьевна **Тымаулева**, Чильчигирэй сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Алексей Николаевич **Алексеев** гэгшэд дэбжүүлэгдэһэн байгаа. Эдэнэр һунгагшадтайгаа уулзахын урда тээ зарим тэды бэлэдхэл хэһэн байна. Арадай депутадуудта кандидадууд Хуушан Уоян, Холодная, Душкачан, Байкальское һууринуудай ажалшадай, илангаяа эвенкнүүдэй һуудал байдалые һайжаруулха асуудалнуудые зүб тээшэнь шиидхэхэ зорилготойгоор тэндэ ошожо хараһан, ажабайдалтайнь танилсаһан байна. Буряадай АССР-эй арадай депутадуудта кандидадууд А. И. Кетров, К. И. Тымаулева, А. Н. Алексеев һаяшаг эвенкнүүдэй һуудаг Хуушан Уоян тосхоной ажалшадтай уулзалдажа, һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэбэ. Эвенкнүүдэй һуудаг газарта байрын гэрнүүдые, сад-яслиин, һургуулиин байшан шэнээр бариха, эвенкнүүдтэ ой тайгыень, үһа голыень бусааха, хүн бүхэниие ажалтай болгохо, һуудал байдалынь һайжаруулха асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана бэзэт гэжэ һунгагшад хэлэбэ.

Арадай депутадуудта кандидадууд эдэ үдэрнүүдтэ эвенкнүүдэй байрладаг Холодная, Байкальское, Душкачан һууринуудтай хүн зонтой уулзалдажа, захяа заабаринуудыень абаба.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Марксистско-ленинскэ hуралсал

МЭДЭСЭЕЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЫЕ ОРОЛДОХО

Обществодо хубилган шэнэдхэлгын бэелүүлэгдэжэ байhан мүнөө үедэ политическэ, экономическа hуралсалай удха шанар бүри дээшэлнэ. Совет хүнүүдые политическэ болбосоролтой болгохо, парти, правительствын бэелүүлжэ байhан революционно удха шанартай үйлэ хэрэгүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадаха эрмэлзэл тэдэнэй зосоо түрүүлхэ ёhотой.

Мүнөө үедэ хүнүүд коллектив соогоо, район, республика болон орон соогоо боложо байhан хубилалтануудые hонирхолтойгоор зүбшэн хэлсэжэ, эдэ бүхы юумэндэ өөhэдынгөө харюу олохые оролдоно. Хүнүүд гол шухала ямар асуудалнуудые табинаб гээд КПСС-эй Гусиноозёрскын горкомой үзэл сурталай таhагые даагшын орлогшо Надежда Дамбаевна Гармаеваhаа асуугаа hэм.

— Иимэ асуудалнууд олон. Элдэб олон hанал бодол бии, үгэ буляалдаан болоно. Өөрыгөө өөрынгөө олоhон мүнгөөр хангаха, ажахын тоосоондо орохо, хүтэлбэрилэгшэдые hунгаха гэхэ мэтын асуудалнууд али олон. Город соо хубилалтанууд үшөөл удаанаар болоно, гээд хэгэ заримhан тоолоно. Нүгөөдүүлынь хубилган шэнэдхэлгэ бүри шангар хүдэлхэ зорилтонуудые табина гэжэ,— гээд тэрэ харюусаба.

Ажалша коллективүүдтэ хубилган шэнэдхэлгэ шэнэ байдал тогтоено. Тэрэ хадаа хүдэлмэриин онол арганууды нарижуулан hайжаруулха, коллективэй урдахи зорилгонуудые зүбөөр шиидхэхэ, дүй дүршэл бэдэрхэ, эдэбхи үүсхэл бадаруулха арга олгоно. Тиигээд хүн бүхэн өөрынгөө хүдэлдэг газарта журам бэхижүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ уялгатай.

— Коммунистнуудай уялга гэхэдэ, тэдэнэр ажалшадтай саг үргэлжэ хүдэлмэри ябуулжа байха ёhотой. Тэдэнэй hанал бодолоор hонирхохо, тэдэниие бодото ажалда эдэбхитэйгээр хабаадуулха зэргэтэй. Иимэ байдалда олонхи коммунистнуудта политическэ, экономическа эрдэм мэдэсэ дутадана. Энээниие партиин горкомой эмхидхэhэн социологическа шэнжэлэлгэ гэршэлэн харуулна. Анкетын асуудалнуудта харюусаhан коммунистнуудай 75 процентнь өөhэдынгөө политическэ, экономическа мэдэсэ дээшэлүүлхэ дуратай байhанаа мэдүүлээ. Партийна суглаанууд [illegible]

Политическэ hуралсал хадаа коммунистнуудта бодото эрдэм мэдэсэ үгэжэ, ажалшадта партиин документнүүдые ойлгуулжа үгэхэ шадабарида hургаха байна. Үнэн дээрээ 1988—1989 онуудай түрүүшын дүнгүүдые согсолжо үзэхэдэ, hуралсал хубилган шэнэлхэ хүдэлмэри манай районда, Гусиноозёрск хотодо хүнгэн бэшээр ябана. Хуушан дүршэлнай дараhан зандаа. Зарим үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд саарhаа суглуулжа, кабинет соогоо hуудаг зандаа. Хэшээлнүүдтэ ябажа, пропагандистнуудта туhаламжа үзүүлнэгүй. Гол түлэб тэдэмнай лекцинүүдые уншаад лэ ябадаг, зонтой хөөрэлдэдэггүй хүнүүд. Районой зарим пропагандистнар тэдэнэй урда табигдаhан гол зорилгонуудые гүйсэд hайнаар бэелүүлжэ шаданагүй. Эдэ бүгэдэ хадаа hуралсал эрид шиидэнгеэр хубилгаха хэрэгтэй байhые гэршэлнэ.

Партиин үзэл сурталай хүдэлмэридэ табиhан эрилтэнүүдые пропагандист бүхэн өөрынгөө хараа шэглэл болгохо ёhотой. Минии hанахада, hуралсал хубилган шэнэлхэ гээшэ эсэсэй эсэстэ хүнүүдэй hанал бодол, сэдьхэл хубилгаха гэhэн удхатай. Тэдэниие хүдэлмэридөө зохёохы ёhоор хандаха, бүхы юумые үнэн сэдьхэлhээ оролдожо хэхэ, ажабайдалай онсо шухала асуудалнуудта хэзээдэшье харюу үгэжэ, тэдэниие хүнүүдтэ ойлгуулха хэрэгтэ элсүүлхэ ёhотой.

hуралсалай удха пропагандистын хэшээл эмхидхэжэ шадаха шадабариhаа ехэ дулдыдадаг байна. Ушар иимэhээ Гусиноозёрскын горком тэдэниие түрүү дүй дүршэлдэ hургаха асуудалда онсо анхарал хандуулна. Пропагандистнарай hуралсал саг үргэлжэ үнгэргэгдэжэ, методическа заабаринууд үгтэжэ байдаг. Мүн түрүү пропагандистнарай дүй дүршэл гүнзэгыгөөр шудалагдадаг.

— КПСС-эй ЦК-гай документнүүдые хүтэлбэри болгон, партиин горком, партийна комитедүүд ажалшадай политическэ, экономическа hуралсал хубилган шэнэдхэхэ талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулаа. hуралсал эмхидхэхэ шэнэ гурим нэбтэрүүлэгдэжэ, пропагандистнарые hайнаар hургадаг болообди,— гэжэ Н. Д. Гармаева хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлбэ.

hуралсалай энэ жэлдэ Сэлэнгын совхоздо, Селендумын заhабарилгын механическа заводто, районой түбэй больницада hуралсал муу бэшээр үнгэргэгдэнэ. Гэбэшье hуралсал эмхидхэжэ, пропагандистнарай кадрнуудые шэлэн табиха асуудалые зүбөөр шиидхэхэ хэрэгтэ партийна бүхы организацинуудта харюусалгатайгаар хандажа шадаагүй. Жэшээлхэдэ, үнгэрhэн hуралсалай жэлдэ Кировэй, Тельманэй нэрэмжэтэ совхозуудта, райпотребсоюзда hуралсал муугаар эмхидхэгдээ. Энэшье жэлдэ эдэ ажахынуудта эрид хубилалтанууд болоогүй. Эндэхи партийна организацинууд марксистско-ленинскэ hуралсал hайжаруулха тухай асуудал суглаанууд дээрээ зүбшэн хэлсээгүй.

Эндэ хэшээлнүүдые болзорhоонь хойшолуулха, огто үнгэргэхэгүйшье ушар олон дайралдана. Новоселенгинскын бүхы партийна организацинуудта hуралсал үнгэргэхэ материально-техническэ үндэhэ hуури тон hула. Хэшээлнүүдтэ хэрэглэгдэхэ техническэ хэрэгсэлнүүд үгы. Эндэхи hургуулиин түүхын классуудые, хүдөөгэй библиотекэ хэрэглэжэ болохо байгаа. Теэд энэ хэгдэнэгүй. Энэ hууринда политическэ гэгээрэлэй кабинет эмхидхэхэ саг ерэнхэй. КПСС-эй горком энээндэ анхарал хандуулха ёhотой.

— hуралсал хубилган шэнэдхэхэ хэрэгтэ үшөө юун hаалта хэнэ гээшэб?— гээд Надежда Дамбаевнаhаа асуубаб.

— Минии hанахада, парторганизацинууд болон пропагандистнар hуралсал хубилган шэнэдхэхэ өөhэдын эли бодо программа болон холын зорилгонуудгүй байна. Тиигээдшье өөhэдымнай урагшаа эрмэлзэлгүй хүдэлмэри ехэ хойшо татана. Энээниие дабажа, хүнүүдэй эдэбхи үүсхэл бадаруулха гээшэ мүнөө үеын эрилтэ болонхой. Пропагандистнуудта энэл талаар ехэ эрилтэнүүд табигдана. Парткомууд, партбюронууд hуралсал саг үргэлжынгөө анхарал доро абажа, аша үрэ ехэтэй арга болохо «политбой», үгэ буляалдаа эмхидхэхэ гэхэ мэтые дурадхаха ёhотой. Эндэ хүнүүдэй hанамжа шагнажа шадаха гээшэ пропагандистда шухала. Буруушье hанамжа байг, тэрэниие шагнажа, заhаха, ойлгуулха хэрэгтэй. Бэрхэ пропагандистнууд манда олон. Жэшээлхэдэ, И. И. Афанасьев, С. М. Доржиев, Н. П. Табинаева, Г. А. Чойжинимаева болон бусад,— гээд Н. Д. Гармаева хэлээ hэн.

Сэлэнгын совхозой пропагандист Валентина Аюшеевна Аюшеева тухай ажахын хүтэлбэрилэгшэд, шагнагшад hайн hайхан үгэнүүдые хэлэдэг. Олон юумэ мэдэхэ, хүнүүдтэ тэрэнээ хүргэжэ, ойлгуулжа шадаха энэ хүн олоной дура татадаг. Шухалань гэхэдэ, тэрээндэ хододоо этигэдэг байха юм. Тэрэ гансашье пропагандист бэшэ, hурган хүмүүжүүлэгшэ гэхэ хэрэгтэй. hайн hайхан сэдьхэлээрээ, hургаалтай үгөөрөө хүнүүдэй hанаа заhадаг юм.

Тиихэдэ Гусиноозёрскын ГРЭС-эй пропагандист Валерий Стефанович Яковенкын хэшээлнүүдтэ ёhотойл үнэн сэхэ хөөрэлдөөн болодог. Шагнагшад өөhэдынгөө hанамжа хэлэхэеэ айдаггүй. Юуб гэхэдэ, тэдэнэй буруу юумэ хэлээшье haaнь, эндэ тэдэниие наадалжа, энеэлдэжэ байдаггүй. Бүхы асуудалнуудай үнэн зүбыень олохые оролдодог. Тиимэhээ ехэ үгэ буляалдаан болодог байна. В. С. Яковенко түгэсхэлдэнь дүн согсолжо, өөрынгөө hанамжа хэлэдэг зантай.

Пропагандистын дүршэлдэ hураха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Гэбэшье коммунист бүхэн тэрээндэ hурахые оролдохо ёhотой. hуралсалаа ажабайдалтай нягта холбоотойгоор үнгэргэхэ, хүшэр асуудалнуудые орхингүй, тэдээндэ харюу олохые оролдохо, шэнэ онол аргануудые бэдэрхэ гээшэ мүнөө пропагандист бүхэнэй уялга болоно. Игэжэ хүдэлөө haa, hуралсал хубилган шэнэдхэжэ шадаха бэшэ гү?

Б. ЧЕРНЫХ,
манай штатнабэшэ корр.

АРЕНДЭ: *бодото байдал, шиидхэхэ асуудалнууд*

ХУУШАН ДУТАГДАЛЬАА ХОХИДОЛ ЕХЭ

Үйлэдбэриин гаргашануудые хороожо, продукци ехээр, hайн шанартайгаар, хямда сэнтэйгээр гаргаха эрилтын табигдаад байhан мүнөө үедэ республикымнай районуудта ажалай эмхидхэлэй шэнэ гуримууд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ, яhала hайн дүнгүүд туйлагдана. Тодорхойлбол, олон колхоз, совхозуудта гэхэ гү, али шэнэ гурим шадамар бэрхээр хэрэглэhэн ажахынуудта бүхы юумэн бодото hайн ээтэй болоо.

Гэбэшье үнгэрhэн жэлэй дүнгөөр республика доторнай 35 совхоз, 10 колхоз бусадhаа ашаг үрэ багатай байгаа. Тусхайлбал, эдэ 45 ажахы нёдондо түсэбөөр хараалагдаhанhaa бага олзотой гараа ха юм. Тиимэhээ Бурятскагропромсоюз үри шэридэ ороhон эдэ ажахынуудаа 1995 он болотор ашаг үрэтэй болгохын түлөө зохихо хэмжээнүүдые абаха ёhотой. Тодорхойлбол, комплексноор бэелүүлэгдэхэ энэ хэмжээнүүд соонь эмхидхэлэй, агрозооветеринарна — тусхайлбал, газарай үрэжэл hайжаруулха, ашагтайгаар хэрэглэхэ, мүн ургасыень дээшэлүүлжэ, малай тэжээл элбэгжүүлхэ, малай үүлтэр hайжаруулжа, тоо толгойень олошоруулха, эхэ малай hубайралгатай тэмсэхэ, үхэл гарзыень хороожо, hүрэгэйнгээ ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ болоно. Эдэ асуудалнуудhaa гадна мүнөө эмхидхэлэй олон асуудал шиидхэгдэхэ ёhотой. Нэн түрүүлэн ажахын бүхы подразделенинүүдэй кадрнуудые hургаха, тэдэнэртэ эрдэмэй түйлалтануудые, мүн түрүү дүй дүршэл, онол аргануудые дэлгэрэнгыгээр тайлбарилан ойлгуулха гээшэ шухалада тоологдоно. Кадрнуудай иимэ hуралсалые байгша оной нэгэдэхи кварталда үнгэргэбэл таарамжатай гэжэ hанагдана. Илангаяа үри шэридэ ороhон Баянголой тоhоной, Хойто-Байгалай hүнэй, Сэлэнгын архиин, Улаан-Үдын спиртын, Түнхэнэй үрэ жэмэсэй, овощой заводуудта, иимэ hуралсал эмхидхэгдэбэл, аша үрэтэй байха.

Ашаг үрэ багатай гэхэ гү, али үри шэридэ ороhон предприятинуудые энэ гасалан бэрхэшээлhээ гаргажа, олзотой болгохо талаар Бурятскагропромсоюз зохихо бүхы хэмжээнүүдые абахадаа, нэн түрүүлэн ажалай эмхидхэлэй шэнэ гурим үргэнөөр нэбтэрүүлхэ ёhотой. Эндэ ондоо тээшээ хайра хүлеэжэ hуултагүй юм.

hүүлэй үедэ АПК-гай колхоз, совхозуудта салин түлбэри гуримшуулха, арендно, гэр бүлын, хамтын подрядай гуримуудые нэбтэрүүлхэ талаар аша үрэтэй хүдэлмэри ябуулагдана. Жэшээлбэл, haяын мэдээгээр, республика доторнай бүхыдөө 6335 бригада, фермэнүүд тоологдоно. Тэрэнэй 5663-ниинь ажахын тоосоогоор, тэрэ тоодо 2719 бригада хамтын, 1330 коллектив арендно подрядай, 1544 бригада бүхыдөө абтаhан олзоhоо түлбэрээ абаха гуримаар ажаллана.

Мүнөө арендно подрядай гуримаар ажалладаг коллективүүдтэ 130 мянган гектарай элдүүриин газар, 14 мянган үнеэн, 35 мянган буруу, хашараг, 250 мянган хонин даалгагдаад байна. Гэр бүлын подрядай гуримаар 980 айл, тэрэнэй 700 гэр бүлэ hүрэг хонидые даажа абаад ажаллана. Тэрэшэлэн Бэшүүрэй, Зэдын, Захааминай, Сэлэнгын, Түнхэнэй районуудай колхоз, совхозуудта түлбэрээ эсэсэй дүнгөөр абаха түрүү арганууд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Экономическа харилсаанай шэнэ гуримуудые hайшаан угтаhан Бэшүүрэй районой Бодонгуудай, Яруунын районой «Комсомольский», Баргажанай районой Баргажанай, Хэжэнгын районой Чисаанын совхозууд, Зэдын районой Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз бүхы ажахыгаараа арендно подрядай гуримаар ажаллана. Эдэ ажахынууд урдынхиhaa горитойхон амжалта туйлажа, нилээд олзотойгоор жэлээ түгэсхэhэн байна. Жэшээлбэл, Бодонгуудай совхоздо hүүлэй гурбан жэл соо ажалайнь бүтээсэ 144 процент дээшэлжэ, хүдэлмэришэдэй салин хүлhэн 110 процент нэмэhэн байна. Үнгэрhэн жэл дурсагдагша совхоз 1779 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулжа, ашаг олзоёо 85,7 процентээр дээшэлүүлээ. Тусхайлбал, Бодонгуудай совхоздо халан абахаар дүй дүршэл, аша үрэтэй онол арганууд бии.

Бүхыдөө республика доторнай 1989 ондо арендно подрядай гурим нэбтэрүүлhэнэй ашаар абтаhан ашаг үрэнь уридшалан багсаамжалхада, 2,1 миллион түхэриг болоhон байна. Энэмнай тон бага гээшэ. Ушарынь хадаа республикымнай зарим районуудта аша үрэтэй ажалай эмхидхэлэй шэнэ гуримууд тон шархуугаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Илангаяа Загарайн, Прибайкалиин, Кабанскын, Хурамхаанай, Хяагтын, Тарбагатайн райондо арендно подрядай гурим үргэнөөр дэлгэрнэгүй. Жэшээлбэл, 1989 ондо Хурамхаанай, Тарбагатайн районой бүхы бригада, фермэнүүдэй оройдоол нэгэ процентнь арендно подрядай гуримаар ажалаа эмхидхэнхэй.

Арендно подрядай гурим нэбтэрүүлхэдээ, хамтын подрядай гурим хэрэглэхэдэ ушарhан дутагдалаа дахяад дабтажа захалаа. Тобшолбол, зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд арендаторнуудтай хэлсээ баталхадаа арендно подрядай гурим бүхы hалбари гү, али ажахыемнай тэрэ дороо олзотой болгохо гэжэ hанамжалhандаа тон таарамжагүйгөөр үнэ сэн тогтооно. Тэрэшэлэн сэбшалан, таряалангай ургаса дээшэлүүлжэ, адууhа малаа шэмэ шанартай тэжээлээр хангаха, комплексно оньhожоруулга нэбтэрүүлхэ, ажахы хүтэлбэрилгээ нарижуулан hайжаруулха хэрэгтэ анхаралаа хандуулдаггүй байба. Мүн ажахы доторхи тоосон, илангаяа ажахын тоосоной подразделенинүүдэй дундахи харилсаанай, тоосооной асуудалнууд гуримшуулагдаагүй байха юм.

Олонхи ушарта ажахынуудай гол hалбаринуудта арендно подрядай гурим нэбтэрүүлэгдэбэшье, үйлэдбэри хангаха ба бусад албанай хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд подрядна харилсаанда оролсоодүй байна. Энэ ехэ алдуу мүн. Ушарынь хадаа энэ дутагдалhaa уламжалан, ажахынуудай үйлэдбэриин бүхы гаргашануудай 40 гаран процентнь хинаа шалгагданагүй, үйлэдбэри хангадаг, мүн бусад албанай хүдэлмэришэдэй харюусалга эрид доошолно.

Зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд шэнэ гурим тухай hайрхуугаар хэлэхэ дуратайшье haa, үнэн дээрээ үргэнөөр дэлгэрүүлхые яаранагүй. Жэшээлбэл, Хориин районой Хүлэй, Хүрбын, Үдын, Дээдэ-Тайлсын совхозуудта арендно подрядай гуримаар ажалладаг хонишодой бригаданууд, ургаса ургуулагшадай звенонууд тон үсөөн гэжэ тэмдэглэлтэй. 1989 оной ноябриин 1-нэй байдалаар бүхыдөө Хориин райондо ажахын тоосооной 384 бригада, звенонуудhaa оройдоол 168 подразделени арендно подрядай гуримаар ажалаа эмхидхэнхэй. hүүлэй үедэ үнгэргэгдэhэн шалгалтын дүнгүүдые согсолон харахада, совхозуудэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хэлсээнүүдые зүбөөр баталха эрилтые бүдүүлигээр хазагайруулна. Олонхи ушарта хэлсээнүүд экономическа hайн бэлэдхэлгүйгөөр, шэнжэлгэгүйгөөр баталагдажа, арендаторнууд болон совхозой администрациин хоорондо арсалдаан үүсхэгдэжэ, хэлсээниинь таhалдуулагдана.

Жэшээлбэл, Хүлэй совхоздо хэлсээнүүд соонь хоёр талын харюусалга харуулагдаагүй байха юм. Тиихэдэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд диилэнхи ушарта арендаторнуудайнгаа эрхыень хаhаха hэдэлгэ гаргана.

Анаагай совхоздо хэлсээнүүд соо ажалай журам бэхижүүлхэ зорилготойгоор ямаршье эрилтэтэй таарахагүй гуримууд бэшэгдэнхэй. Жэшээлбэл, арендно бригадын хэн нэгэ гэшүүнэй архидашоод гү, али милициин органдо баригдаа haaнь, энээндэ бүхы бригада харюусажа, коллективэйнь олзоhоо 5 процентнь яла болгогдон дарагдаха болоно. Энээнhээ гадна Анаагай, Хориин совхозуудай дирекци арендатор бүхэнэй салин түлбэриин 4 мянганhaa 7 мянган түхэриг хүрэтэр дээшэлээ haa, түлбэриhөөнь 250 түхэриг дарахаар эрхэтэй байhанаа хэлсээндэ оруулаа. Эдэ бүхы hанаанhaa абтажа, хуурмаг аргаар хуули болгоhон хэлсээнэй гуримууд арендно харилсаанда хоро хүргэжэ, хохидол ушаруулна. Тусхайлбал, 1989 оной августын эхиндэ 208 под-

ДҮНГҮҮД СОГСОЛОГДОБО

Барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин проходчигуудай бригадануудай дунда үнгэрэгшэ жэлэй дүрбэдэхи кварталай даабарииe сүм дүүргэхын түлөө социалис мүрысоон үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ hэн. Ажалай энэ урилдаанда оролсоhон бригадануудай коллективүүд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, түсэбтэ даабаринуудаа урагшатай дүүргэhэн байна.

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай совет болон ВЛКСМ-эй обком проходчигуудай бригадануудай дунда дэлгэрhэн мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолжо, эрхимлэгшэдые тодоруулба. Тоннельнэ 19-дэхи отрядай В. Ф. Гаценкын хүтэлбэрилдэг бригада бусадhaa үндэр дүнгүүдые туйлаhан байна. Жэшээлхэдэ, барилгахабсаралгын хүдэлмэриин түсэб 206 процент, ажалай бүтээсын талаар даабари 150 процент дүүргэжэ шадаа. Тиигэжэ тэдэнэртэ дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа.

Манай корр.

ФОТОРЕПОРТАЖ

«ХАРААЛЬАНАА БЭЕЛҮҮЛХЭБДИ»

— Манай Зүүн зүгэй электросетиин коллектив табан жэлэй саада тээ эмхидхэгдэн байгуулагдаhан юм. Тэрэ гэhэн сагhaa эхилжэ, бидэ өөрынгөө хүсөөр Хориин, Хэжэнгын, Баунтын, Яруунын районуудые зайн галай элшэ хүсөөр хангажа байнабди. Манай харьяата газар дээрэ 30 гаран колхоз, совхозууд, 5 леспромхоз ашагта малтамал шанаржуулдаг уурхайнууд болон олон тоото эмхи зургаанууд ороно, — гэжэ тус коллективэй начальник А. Д. Ринчинотой уулзажа, хөөрэлдэхэдэмнай хэлэбэ.

hүүлэй жэлнүүдэй хугасаа соо ПС-110 кв., ЛЭП-110 кв гэhэн зайн гал дамжуулдаг утаhан Баунтын районой Монгой — Багдаринда татагдажа, ашаглалгада оруулагдаа.

Гадна Нарhатаhаа Гүндэ хүрэтэр ПС-35 кв, ЛЭП-110 татагдажа, зайн гал дамжуулдаг болоо.

Мүнөө Хори, Хэжэнгынщье районуудта ехэ хүдэлмэри хэгдэhэн, тэндэхи булта шахуу холо, ойрын гүүртэ, отаринуудай үбэлэй байранууд электрын элшэ хүсөөр хангагдадаг болоо.

— Жэлhээ жэл бүхэндэ хэхэ ажал улам ехэ боложол байдаг. Тиигэншьегүй яахаб даа. Хэмаг хүдэлмэри гансал зайн галай элшэ хүсөөр хэгдэнэ ха юм даа. Тиихэтэй хамта Яруна, Хэжэнгэ, Хориин районуудта зайн гал дамжуулгын хуушарhан түхеэрэлгэнүүдые шэнэлхэ талаар хэхэ, бүтээхэ юумэмнай хизааргүй ехэ гэхэдэ, алдуу болохогүй,— гэжэ түсэблэлгын-техническэ албанай начальник Б. Цагадаев хөөрэнэ.

Зүүн зүгэй электросетиин коллектив соо ажал хүдэлмэридөө ханамжатайгаар хандадаг хүнүүд олон юм. Тэдэнэй тоодо электро-техническэ албанай начальник Анатолий Цыбикович Нindаков ороно. Тэрэ долоон жэлэй саада тээ Зүүн Сибириин технологическа институт заочноор hуража дүүргэhэн байха юм. Хэдэн жэлэй хугасаа соо Анаагай совхозой ахамад инженер-энергетигээр хүдэлөө. hүүлэй дүрбэн жэлэй туршада Зүүн зүгэй электросетьдэ хүдэлжэ ябана.

— Анатолий Цыбикович гээшэмнай хүдэлмэридөө нарин нягтаар хандадаг хүн юм. Оньhон техникэ hайн мэдэхэ, түгэс бэлэдхэлтэй инженер болоно,— гэжэ тус предприятиин профкомой түрүүлэгшэ Надежда Ивановна Михайлова хөөрэнэ.

Мүн электротехническэ албанай ахалагша мастер Владимир Машанов, тэрэнэй hамган техник Юлия Александровна, электромонтёрнууд Александр Трунёв, Андрей Паршаков гэгшэд үдэр бүриингөө хүдэлмэриие урагшатай hайнаар эмхидхэн ябуулжа, бусадта hайн жэшээ харуулна.

— Манай коллектив соо бэрхээр хүдэлдэг зон олон даа. Тэдэнэй түрүү зэргэдэ ажалай ветеран Анатолий Дмитриевич Татарников, автомашинануудай жолоошод Сергей Ефимов, Валерий Паршинский болон бусад ороно,— гэжэ нүхэр Михайлова тэдэнээ магтан хэлэнэ.

Зүүн зүгэй электросетиин коллектив энэ жэлэйнгээ даабаринуудые сүм бэелүүлхын тула хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэн, үдэр бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэхын түлөө тэмсэнэ.

В. БАДМАЕВА,
«Шэнэ Үдэ» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: гагнууршан Андрей Паршаков, ажалай ветеран Анатолий Дмитриевич Татарников; электромонтёр Александр Трунев.

А. ЦЫДЕНОВЭЙ фото.

ПЕНСИ ТУХАЙ ХУ[УЛИ] ЯМАР БАЙХА[Б]

Тус заседание «юрын хүдэлмэриин» гэжэ нэрлэхэ гэхэдэ, хэлэн эрьенэгүй: сэдьхэл хүдэлгэмэ ямар ондо ондоо hанамжанууд хэлэгдээ, олон бодолнууд, дурадхалнууд, ажаглалтанууд байгаа гээшэб? Январиин 30-да СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ажалай, сэнгүүдэй ба социальна политикын асуудалнуудаар комиссида пенсинүүд тухай хуулиин проектые зүбшэн хэлсэhэн тухай бидэ хэлэнэбди. СССР-эй Верховно Соведэй зарим комитедүүдэй түлөөлэгшэд тэрээндэ мүн лэ хабаадалсаа.

СССР-эй эрхэтэдэй пенсионно хангалга тухай хуулиин проектые хаража үзэлгые үшөө 2—3 жэл хойшонь болгохые дурадхаhан депутадай фамилиие зорюута нэрлэнэгүйб, юуб гэбэл, иимэ бодол арад зондо оройдоошье дэмжэгдэхэгүй. Харин депутат иимэ аягүйшэг дурадхал дэмы оруулаа бэшэ. Бүхы бүлэг ажалшадай аша туhые хараада абаха гээшэ бэлэн бэшэ. Хүсэндөө байгаа хуулинуудтай ба зохёогдожо, байгаа хуулиин проектнүүдтэй тэдэниие нягтаар холбохо хэрэгтэй. Мүн салин хүлhэнэй реформо үнгэргэхэ шухала. Ороной экономикын хүшэр хүндэ байдалда ороод байхада, гүрэн түрэмнай мүнгэ зөөри хаанаhаа абаха гээшэб? Тиигэбэшье пенси тухай хуули хүнүүдтэ мүнөө хэрэгтэй, юуб гэбэл, үглөөдэр болоходо, тэдэ хүнүүдэй олондонь хэрэгшьегүй боложо магадгүй.

Ветеранууд, инвалидууд, шадал багатай айлнууд ба тэжээхэ хүнөө алдаhан айлнууд иимэ хуулиие илангаяа хүлеэнэ. Эдэмнай эхэ орондоо бүхы хүсэ шадалаа, элүүр энхэеэ зорюулhан аад, харин «хамтын тогоондо» оруулhан хубитынгаа зэргээр тэдхэмжэ абадаггүй хүнүүд болоно. Хуулиин проект тушаа дэлгэрhэн үгэ буляалдаата хөөрэлдөөндэ социальна үнэн зүб байдал хангаха бодол гол анхаралда байгаа. Депутат И. В. Васильев өөрынгөө Псковско область дээрэhээ гайхалтай жэшээ харуулаа: манай үе сагай герой гэжэ дүүрэн эрхэтэйгээр нэрлэжэ болохоор хүн өөрынгөө наhан соо хуули нэгэнтэ бэшэ эбдэhэн хүнтэй адли пенси абадаг байна бшуу. Хуули юу харадаг юм, үнэн зүб байдал гээшэ иимэ байдаг юм гү? Хубилган шэнэдхэлгын үе сагта иимэ ушарнууд байха ёhогүй. Хүнэй хаанашье хүдэлhэн байгаа haaнь, тэрэнэй пенси хэhэн ажалдань тааруугаар тодорхойлогдохо зэргэтэй гэжэ депутадууд тоолоно.

Совет хүн бүхэн пенси абаха эрхэтэй. Үндэhэ табижа үгэhэн энэ гол ёho тушаа депутадуудай хэнииньшье hэжэг түрэнэгүй. Пенсионно хангалгые хубилгаха тухай хүн зоной дунда СССР-эй Госкомстадай үнгэргэhэн асуултын дүнгүүдтэ депутадууд нэгэнтэ бэшэ хандаа. Пенсионно хангалгын ниитэ гол ёhонууд, пенсинүүдые тоолон гаргаха гурим, пенсинүүдые томилхо хүнгэлэлтэтэй эрхэ нүхэсэлнүүд дайрагдаhан байгаа. Юрэнхыдөө ажалшад хуулиин проектын олонхи зүйлнүүдые дэмжэнэ. Тусхайта пенсинүүдые үлөөхэ тухай дурадхал эгээн ехээр буруушаагдаа. Зүгөөр депутадуудай hанамжын ёhoop, шэнэ хууляар тусхайта пенсионернүүдшье байха болоно. «Номенклатурын» гол ёhoop бэшэ, харин ажалай габьяатай байhан хүнүүдтэ тусхайта пенсинүүдые олгохо хэрэгтэй.

Салин хүлhэ гуримшуулха талаар хэмжээнүүдые абаха тон шухала гэhэн бодол элидхэлнүүд ба хүнүүдэй хэлэhэн үгэнүүд соо онсолон тэмдэглэг-

Совет орон дотор

ВЛАДИМИР. Областиин түбhөө ороной олон тоото адресадуудта эльгээгдэhэн булта шахуу корреспонденци бэшэгүүдые илгадаг шэнэ комплексын түмэр гараар үнгэрнэ. Электронно-тоолон тодорхойлхо мүнөөнэй машина тэрэнэй хүдэлмэриие залан хүтэлбэрилнэ. Тус түхеэрэлгэ час соо арбан мянган бэшэг алдуугүйгөөр илгаха аргатай. Бэшэгүүдые гараар илгаха хүдэлмэритэй тэрэнэй арга боломжонуудые сасуулhанай удхагүй ааб даа.

— Бүхы дэлхэй дээрэ эгээл ехэ ашаг үрэтэй гэжэ тоологдодог шэнэ түхеэрэлгын тодхогдоходо, бидэнэртэ заахан-шье хүнгэн болоогүй юм гү, — гэжэ Владимирска почтамтын начальник Е. Алексютин хэлэнэ. — Индексын тоонууд дээрэhээ үндэhэлэн тус машина хүдэлдэг ааб даа, теэд почтамтда ерэhэн бэшэгүүдэй хахад шахуу хубидань иимэ индекснүүд бэшэгдээгүй байдаг. Конвертнүүд дээрэ индекснүүдые бэшыт гэжэ арбаад жэл соо манай ороной хүн зониие бидэ, почтын хүдэлмэрилэгшэд, гуйнабди, зүгөөр ямаршье үрэ дүн туйлагданагүй. Тиигэжэ бага түлбэритэй hонигүй хүдэлмэридэ олон тоото хүнүүдые барижа байха баатай болонобди.

МУРМАНСК. Арктикын байгаалиие хамгаалха асуудалнууд ба энэ шэглэлээр бэелүүлэгдэхэ холын хараатай политика Арктика ша... ай гүрэнүү-

…дай кандидадууд

тухайдань бэшэнэгүйб. Энэмнай эндэ табигдаhан асуудалда хамаатайшье байжа болоол бэзэ. Зүгөөр кандидадай ажал ябуулгын ара талые харуулжа үзэе. Олоной түлөө ямар оролдолго гаргаhан хүн бэ, эхэнэрнүүдэй совет яахадаа энэ актрисын кандидатурые шэлээ гээшэб гэжэ бодомжолжо үзэе.

ҮЕРШЬЕ болоно байг, түймэршье улаабхилан добтолог алибаа юумэндэ hанаагаа зободоггүй, өөрөөл, нэрбүүлшөөгүй hаа, өөртэнь даалгагдаhан ажалаа бүтээгээд лэ, hанаа амархан, хара амяа хараад лэ ябажал ябадаг хүнүүд ямаршье коллективтэ байдаг шуу даа. Харин тэдэнтэй зэргэлээд, тад ондоо сэдьхэлтэй хүнүүд байха. Тэдэмнай хадаа олоной түлөө оролдохо, ниитын ажабайдалда хабаадалсаха, хэн нэгэндэ туhалхын тула унан тамарха, тон шударгы — байгаалиин тиимэ табисууртай зон. Өөртөө туhалуулагшадай олонхид hайнаар hанажа, баярлажа ябаа юм ааб даа. Шударгышуулай хэлэндэ дайруулhан гү, али сэсэгы нюдыень сэхэ тудамаар шүүмжэлүүлhэн улад тиимэ табисууртаниие шоо үзэхэ, шобто хараха, нюргандань элдэб үгэ тарааха жэшээтэй.

ЗОНОЙ ТҮЛӨӨ ОРОЛДОЖО...

Дарима Сангажапова, өөрынь багша Евгения Илларионовна Красноруцкаягай тодорхойлhоор, үхибүүн наhанhаа эдэбхитэй, урагшаа hанаатай басаган байгаа. Номдоо бэрхэ байхаhаа гадна, хоорой, уран уншалгын, драматическа кружогуудта ябадаг, концертнүүдтэ хабаададаг (хонишодто, hаалишадта үетэн нүхэдөөрөө хэ[illegible] олон концерт харуулhан, [illegible]алдань хамhалсаhан гээшэб!), классайнгаа, hургуулиингаа олонтын ажабайдалда угаа эдэбхитэй hурагша байгаа.

1965 ондо Хориин дунда (мүнөө 1-дэхи) hургуули дүүргээд, дуратай багшынгаа — Е. И. Красноруцкаягай мэргэжэл шудалха гэжэ Д. Банзаровай нэрэмжэтэ БГПИ-гэй түүхын-хэлэ бэшэгэй факультедтэ документнүүдээ тушаагаад, шалгалтын конкурс дабажа, студент болобо. Теэд хуби заяанайнь харгы гэнтэ эгсээр эрьежэ, Ленинградай театрай, хүгжэмэй, кинематографиин институтда hураха дуратай залуушуулые суглуулжа байна гэжэ дуулахалаараа, хүн хэлэбэ гү, хухы донгодобо гү гээд лэ, тэндэ хүсэеэ туршахаа, өөрынь хэлэгшээр, «тиишэ хиидэжэ» ябашаба. Актёрско мэргэжэлэй зүйлнүүдээр шалгалта гаража, баhал конкурс дабаад, нэрлэгдэгшэ институдай ...хоёрдохи курсада абтаа hэн.

Яахадаа хоёрдохи курсада абтаба гээшэб? Яахадааб гэхэдэ, урда жэлынь — 1964 ондо тэрэ институтда буряад хоёрдохи студи (нэгэдэхи студиинхид 1959 ондо дүүргэжэ ерэhэн юм) нээгдэжэ, залуу хүбүүд, басагад абтаhан байгаа. Жэлэй туршада зариманиинь элдэб шалтагаанаар hуралсалаа орхижо ошоо hэн бэзэ. Тиигээд лэ шэнэ оюутадые нэмэжэ абахадаа, хоёрдохи курсда оруулhан түүхэтэй. Зүгөөр шэнэ оюутад тон амарханаар хоёрдохи курсда абташаhан байгаа гэжэ hаналтагүй. Тэдэнэр, тэрэ тоодо Д. Сангажапова нэгэ жэл соо hуралсалай хоёр курс дүүргэжэ гараhан юм.

— Баhал туршагдаа hэн даа, юу хэлэхэб, — гэжэ Д. Б. Сангажапова мүнөө энеэдэг. — Залуухан даа, хашалгүй ябагдаа hааб даа...

1969 ондо институдаа дүүргэжэ ерэhээр лэ, буряад театрайнгаа коллективтэ ажаллана. Театрайнгаа профкомые олон жэлдэ ударидаа. Уран hайханай советэй гэшүүн. Мүн баhа РСФСР-эй национальна театрнуудай уран hайханай советэй гэшүүн. Энэ хэрэгээрээ нёдондо Казань ошожо ерээ hэн.

Мүнөө Д. Б. Сангажапова партийна эхин организациин секретарь, КПСС-эй Советскэ райкомой гэшүүн, партиин Улаан-Үдын горкомой гэшүүндэ кандидат юм. Мүн тэрэмнай эхэнэрнүүдэй городской советэй гэшүүн байха.

Гадна депутадай ажал ябуулгын амта үзэнхэй. 1971 ондо Советскэ райсоведэй депутадаар hунгагдаа hэн. Тиихэдээ арадай зарса яажа хүдэлмэрилхэ ёhотойб гэжэ бодото ажалаараа харуулhан юм. Удаань Улаан-Үдын горсоведэй депутадаар хоёр удаа hунгагдажа, энэ хүдэлмэридөө ёhотойхон харюусалгатайгаар хандаhыень тэрэ үедэ депутат байhан нүхэд hанадаг ёhотой.

Манай Улаан-Үдэдэ өөрынгөө hунгагшадые гэр гэртэнь ябажа, хэндэ ямар туhаламжа хэрэгтэйб гэжэ элирүүлдэг депутадууд олон юм гү — би мэдэнэгүйб. Зүгөөр Партизанска үйлсэдэ судна бүтээлгын заводой мэдэлэй модон гэртэ байрлахадаашье, мүнөөшье ажаhуудаг байрадаа орохон хойноо депутат хүнэй айлнуудаар ябахые би хаража үзөөгүйб.

Харин Д. Б. Сангажапова участогаа тиигэжэ эрьежэ ябадаг байhан байна. Тиихэдээ модон гэртэ ажаhуудаг зондо, олон үхибүүдтэй бүлэнүүдтэ, дайнай ба ажалай ветерануудта, хамтын байрада байдаг залуу мэргэжэлтэдэй ажаhуудалда ехэ анхарал хандуулаа.

Сэхыень хэлэбэл, артистнууд гансахан үдэр — гарагай хоёрто амардаг юм. Гэбэшье горсоведэй депутат Д. Б. Сангажаповагай амаралтынгаа үдэртэ hунгагшадайнгаа хэрэг бүтээжэ ябахыень би хүршэ hуудаг байхадаа хараhан хүм.

Дарима Базаржаповнагай энээхэн шэнжэ шанар обёороггүй, Эхэнэрнүүдэй республиканска совет тэрэниие Россин арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлээ гэжэ онсолхо дуран хүрэнэ.

Хэрбээ арадай депутадаар hунгагдашоо hаа, Д. Б. Сангажапова ямар программа бэелүүлхэ хүсэлтэйб гэжэ уншагшад — илангаяа hунгуулиин 805-дахи Северна округой бүридэлдэ ородог нютагуудай hунгагшад hонирхохо байха. Д. Б. Сангажаповагай өөртөө тодорхойлhон платформо сооhоо зарим тэдыень эндэ дурдая:

«Республика доторнай 197000 пенсионернүүд тоологдоно. Тэдэн сооhоо нилээд олон хүн эгээл бага — 70 түхэриг пенситэй. Тиимэhээ пенси ехэ болгохо хуулиин баталагдаха сагые түргэдхэлсэхын түлөө тэмсэхэб. Харин хуулиин баталагдатар, оеhэдтэнь 15—20 жэл ажаллаhан пенсионернүүд тушаа ажалша коллективүүдэй hанаагаа зободог байхые түйлахаб.

Жэл бүри дээдэ гү, али тусхай дунда hургуули дүүргэhэн залуу мэргэжэлтэд республикымнай ажалшадай коллективүүдэй бүридэлдэ ородог. Залуу мэргэжэлтэд хүл дээрээ гаратараа, материальна талаараа бэрхэшээлнүүдтэй ушардаг. Тиимэhээ залуу мэргэжэлтэдтэ туhа хүргэдэг республиканска жаса байгуулхын тула оролдохоб.

Республика доторнай бишыхан хүүгэдэй гурбатай болотороо хүмүүжэдэг 5 байшан бии. Мүнөө үедэ 700-гаад үхибүүд тэдэ байшангуудта хүмүүжэнэ. Тэдэнэй 100-ниинь — тон лэ үншэн үхибүүд, бэшэниинь эхэ эсэгэтэй аад... үншэрhэн хүүгэд. Балшар наhанhаа инвалид болоhон 1263 үхибүүд республика соомнай бии. Үхибүүдые хамгаалhан хуули батална абажа, бодото ажабайдалдаа сахин бэелүүлхэ шухала.

Эндэhээ уламжалан эхэ зоной, эхэнэрнүүдэй эрхые хамгаалха асуудал гарана. Инвалид болоhон олон үхибүүд эхэ сооhоо гэмтэhэн гэжэ тоо баримта гэршэлдэг. Юундэб гэхэдэ, олон эхэнэрнүүд хүндэ хүшэр хүдэлмэри хэхэ, hүниин халаанда ажаллаха баатай болоно. Советскэ Союзда 40 миллион эхэнэрнүүд hүниин халаанда ажалладаг гэжэ элирүүлэгдэнхэй. hүниин халаанда ажалладаг эхэнэрнүүд манайшье республикада олон. Эхэнэрнүүдые иимэ «баалалтаhаа» сүлөөлхын түлөө тэмсэхэб...»

Гэхэ мэтын социальна хурса асуудалнууд кандидадай платформо соо олон. Мүн Эхэ Байгаалиа аршалан хамгаалха асуудал горитой hуури эзэлнэ.

Зоной түлөө зобожо, хүнэй түлөө хүдэлжэ шадаха, алибаа муу юумэнтэй эбсэхэгүй — иимэ хүнүүдые депутадууд болгожо hунгаха ёhотойбди. hунгуулиин 805-дахи Северна территориальна округой бүридэлдэ ородог нютагуудай hунгагшад Дарима Базаржаповна Сангажаповагай түлөө дуугаа үгэхэ бэзэ гэжэ би этигэмжэтэ нюурынь хадаа ехэтэ найданаб.

Ц. ДОНДОГОЙ.

Эрдэм hуралсалай шэнэ шатада

ХҮСЭЛ ЗОРИГОО НЭГЭДҮҮЛХЭ САГ ЕРЭЭ

Манай общество дотор олон жэлдэ дэлгэрhэн зандаран зонхилолгын үедэ мүнөөнэй hургуули байгуулагдажа, хүн зоной эдэбхи үүсхэлые, зохёохы эрмэлзэлые «шударлэhэн» байна. Тиигэжэ дээрэhээ ерэhэн директивэнүүдээр, заабаряар ондоо хүнэй байгуулhан методикоор хүдэлдэг түхэл маягтай багшанар олон болоо бшуу.

Хубилган шэнэдхэлгын үе саг энэ ахир байдалыемнай элирүүлжэ, арадай эрдэм hуралсалда шэнэ түхэлэй, демократическа шэглэлтэй хүтэлбэри байгуулха эрилтэ табиба. Мүн тиихэдэ шэнэ демократическа педагогикые бии болгохо хэрэгтэй болоно гээшэ. Юрэдөө, арадайнгаа эрдэм hуралсалые эрхэ бэшэ хубилган шэнэдхэхэ саг ерээ. Тиихэдээ энэ хэрэгэймнай амжалтатайгаар урагшаа дабшалга нэн түрүүн багшаhаа дулдыдаха ха юм. hүүлэй үедэ hургуулинуудта хэгдэжэ байhан шэнэдхэн хубилалтын бирагүйдэhэниинь юунhээ болооб гэхэдэ, нэн түрүүн хүдэлмэреэ шэнээр зохёон ябуулха, эмхидхэхэ хэрэгтэ олонхи багшанарай бэлэн бэшэ байhанhаа эхитэй бшуу.

Бээ бээтээ үрдилдэжэ, мүрысэжэ байгаад, хэдышье hайн кабинедүүдые, компьютерно классуудые байгуулхадамнай, багшанарай салин хүлhэ дээшэлүүлхэдэмнай (энэ тон хэрэгтэй хэмжээ ябуулга), hургуулиин байдалай эрид hайн болохогүйнь бүгэдэндэ мэдээжэ ааб даа.

Мүнөө үеын hургуулинуудай үнинэй тогтонижошоhон байдалые эбдэхэ шадалтай, ажал хүдэлмэридөө зохёохы ёhоор хандадаг багша энэ хэрэгые саашань хүгжөөхэ аргатай. Хүдэлмэридөө зохёохы ёhоор хандаха дүүрэн арга боломжо багшада олгохын тула тэдэнэй бэлэдхэлые эрид hайжаруулха шухала. Гэбэшье нэн түрүүн тэдэнэр өөhэдөө эрхим hайнаар мэргэжэлээ шудалхые эрмэлзэхэ уялгатай. Теэд энэшье амжалтын тон багахан хубинь болоно гээшэ. Тиимэhээ тон шэнэ, революционно удха шэнжэтэй педагогическа хараа бодол бии болгохо хэрэгтэй бшуу. Энэмнай бэлэхэн хэрэг бэшэ.

Новаторнууд гэжэ суурхахын тэдысэ долоон хоногой табан үдэрынь hураха, элдэб янзын түбүүдые байгуулха гэхэ мэтын шэнэ-шэнэ юумэнүүдые зарим hургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэридөө хэрэглэхэдээ, эгээл гол болохо юумэеэ мартана. Тэрэ юун бэ гэхэдэ, хүмүүжүүлэн hургаха ушарые шэнэ хараа бодолтой багшые мартана гэхээ hананаб. Энэмнай түргэн саг соо, элдэб туршалгын ашаар хубилшаха хэрэг бэшэ. Харин үни удаан саг соо тэсэбэри ехэтэйгээр хүдэлhэнэй үрэ дүн болохо ушартай гээшэ.

Урда жэлнүүдтэ ехэ гасаланда ороhон буряад hургуулинуудта бүришье хүшэрхэн байха жэшээтэй болоно. Буряад hургуулинуудта hурадаг үхибүүдтэ түрэлхи хэлэеэ үзүүлхэеэ болихо тухай шиидхэбэри абаhан тушаалшад муу юумэ хэжэ байнабди гэжэ hанаашьегүй аалам. Гэбэшье тэдэнэй хойноос түрэл хэлэеэ hайн мэдэхэ хүнүүдые харахагүй болобо...

лые хараха бодомжолгогүй байhыень мүнөө тохёолдоод байhан бүхы муу хойшолонгууд гэршэлнэ ха юм. Түрэлхи хэлэеэ шудалаагүй хүнэй болбосоролой хүгжэлтэ хүсэд дүүрэн гэжэ тоолохоор гээшэ гү? Түрэл арадайнгаа түүхые, соёлые шудалаагүй, мэдэхэгүй хүн ёhотой интернационалист байжа шадахагүй гэжэ элирүүлэгдэнхэй. Энээнhээ уламжалан, саашань бодомжолходо, түрэл арадаа хүндэлдэггүй, түрэл арадтаа дурлаагүй хүн яагаад ондоо арадуудтай хани халуун барисаатай байлтайб гэжэ hанамаар. Мүн түрэл арадайнгаа анхан сагhаа нютагжаhан, ажаллаhан, тэмсэhэн, үйдхэр гашуудалаа, баяр баясхалангаа шэнгээhэн газар дайдада, түрэhэн тоонтодоо, түрэл арадайнгаа үндэhэн хэлэндэ дурлангүй, түрэл арадайнгаа hайн hайхан ёhо заншалнуудые хүндэлэнгүй, түрэл арадайнгаа түүхэ домогые, соёл болбосоролые мэдэнгүй ямаршье хүн Эхэ орондоо яагаад дуратай байлтай гээшэб? Имагтал түрэл хэлэеэ hайн шудалаад, түрэл хэлэн дээрээ hуралсалай программые бэедээ шэнгээгээд лэ байхадаа, хүнэй сэдьхэлдэ үндэhэн омогорхол, нэрэ хүндын мэдэрэл бии болохо жэшээтэй.

Гэхэ зуура буряад хэлэн дээрэ hураха методико үгы болгогдонхой, тон лэ үндэhэн томьёо үгэнүүд (терминүүд) мартагданхай. Мүн түрэлхи хэлэеэ хүгжөөхэ хараа бодолнууд байгуулагдаадүй. Юрэдөө, бүхы юумые hэргээхэ гү, али дахин шэнээр зохёон батадхаха хэрэгтэй болоно гээшэ. Энэ талаар Баргажанай районой Баян-Голой hургуулиин багшанарай коллективэй үүсхэлээр эмхидхэгдэhэн нэгэдэмэл комплексдо (хүүгэдэй сад-яслинуудые юрэнхы эрдэмэй hургуулитай нэгэдхэжэ) үхибүүдые таhалгарягүйгөөр hургаха, хүмүүжүүлхэ гэhэн хараа бодол hайшаалтай байна. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй зүгhөө (түрүүлэгшэнь Л. Б. Раднаев) энэ hайн үүсхэлэй алишье талаараа дэмжэгдэhэниинь бүришье hайшаалтай юм.

Бүрилдэжэ байhан энэ hургуулиин комплексдо ерэхэ hуралсалай жэлhээ эхин шатын hуралсалда тон шэнэ юумэ оруулхаар хараалагдана. Энэ хадаа түрүүшын хоёр классуудта бүхы предмедүүдые хамтаруулжа заалга болоно. Энэнь тон шухала зүйлнүүдэй нэгэн. Юуб гэхэдэ, бишыхан үхибүүдтэ ойлгуулагдаха ёhотой бүхы ойлгосонуудые ондо ондоо предмедүүдтэ искусственнаар хубаажа заахада, тэдэнэй hонирхолые татадаггүй. Харин эгээл эхинhээнь үхибүүдэй hонирхолые бадаруулхын орондо, тэрэнииень hүнөөн бууруулнабди. Газар дэлхэй дээрэ байhан бүхы юумэнүүд хуу нэгэн, таhаршагүй холбоотойгоор үхибүүдтэ харагдадаг, ойлгогдодог гээшэ. Тиимэhээ бүхы юумые үхибүүд хоорондонь тон холбоотойгоор шудалжа абаха ёhотой болоно. Предмедүүдтэ хубаажа, hуралсалые ябуулхада, таhаршагүй бүхэли юумэнэй зарим хубиие эндэ тэндэhээнь таhалжа шудалуулhандал болоно бэшэ гү?

Тиимэhээ эрдэмэй далай руу үхибүүдэй тэгүүлхын тула hуралсал гээшэ «хэмэл» бэшэ байхынгаа хажуугаар тон hонирхолтой, шунажа оромоор байха зэргэтэй. Гадна үхибүүдые түрэл бэшэ хэлэн дээрэнь hургалгын гажа буруу байhаниинь арсашагүй.

hуралсал хадаа үхибүүн бүхэнэй өөр өөрын арга шадалаар ябуулагдахынгаа хажуугаар түрэл арадайнь соёл болбосоролhоо заатагүй үндэhэлэгдэжэ, түрэлхи хэлэн дээрэнь ябуулагдана ёhотой. Хүн бүхэнэй эрдэм hургуули шудалалга хадаа хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын түүхые бүхэли дээрэнь дабтаhан ушарые хараадаа абаха хэрэгтэй. Тойрожо байhан оршон юртэмсые хүн түрэлтэнэй хэр зэргэ ойлгоhонhоо, саашань шудалалгаhаа дулдыдан, эрдэм ухаанай hалбаринууд хүгжэдэг. hурагша бүхэнэй эрдэм hургуули шудалалга эгээл тиимээр хүгжэхэ ёhотой. Тиимэhээ ямаршье предмет hурагшын өөрынь ойлгосын хүгжэлтэhөө дулдыдажа, бага багаар дадхаагдажа үзэгдэхэ зэргэтэй болоно. Юрэдөө, үхибүүнэй оршон тойроноо хэр зэргэ ойлгодог болоhонинь тэрэнэй эрдэм hургуули шудалалгын үндэhэн болохо ёhотой. Иигэжэ багшын хүтэлбэри доро hурагшын эрдэм мэдэсын эхин шатын ойлгосо байгуулагдаха жэшээтэй. Тэрэ ойлгосонь саашадаа hуралсалаа улам гүнзэгыгөөр, улам тодорхойгоор үргэлжэлүүлхэдэнь тон туhатай байха ха юм.

Тиимэhээ оршон тойронхи юртэмсэ хадаа хүн бүхэнэй түрэлхи хэлэнтэй хамтархадаа, hуралсалай эхин шатын гол үндэhэн болохо байна бшуу. Энээние хараада абажа, эхин классуудта хэшээлнүүдые предмедүүдтэ хубаангүй зааха хүдэлмэри Баян-Голой hургуулиин комплексдо бэелүүлэгдэжэ эхилхэнь. Энээние бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэг Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай эхин классай факультедэй багшанарай эмхидхэhэн научна-нэбтэрүүлэлгын «Знание» гэжэ кооперативта даалгагданхай. Теэд кооперативай гэшүүдэй энэ хараа бодолоо бэелүүлхэдэ хэрэгтэй юумэнүүдынь дуталдажа, ехэ hаад ушаруулагдана. Жэшээнь, онсо өөрсэ hуралсалай-методическа материал бэлдэхэ гэхэhээ эхилээд, hуралсалда туhатай олон тоото ондоо зүйлнүүдэй дуталдадагые нэрлэжэ болоно.

Гэхэ зуура кооперативай гэшүүдэй хэжэ байhан хэрэг гансахан Баян-Голой hургуулиин комплексдо хабаатай бэшэ, бүри үргэн дэлисэтэйгээр ондоо тээ ябуулагдаха зэргэтэй гэжэ hанагдана. Теэд гансал Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой зүгhөө мүнгэн зөөриин талаар хангагдажа байhан энэ кооперативай арга боломжонууд хизаарлагдана ха юм.

Гадна үхибүүдэй хүгжэлтэдэ, тэдэнэй эрдэм мэдэсые үргэдхэлгэдэ уран зохёол, хүгжэм дуун, хатар наадан, физкультура, спорт тон ехэ үүргэ дүүргэхэ ёhотой ааб даа. Эдэ бүгэдые hуралсалдаа еша үрэтэйгөөр хэрэглэхын тула тодорхой хараа бодол, педагогическа шэглэлтэй уран зохёолнууд ба ондоошье туhатай зүйлнүүдые шэнээр зохёохо хэрэгтэй болоно. Энээние бэелүүлхын тула багшанар, уран зохёолшод, композиторнууд, уран зураашад, хореографууд, артистнууд, зохёохы ажалтай ондоошье мэргэжэлтэд хамтаржа, тон ехэ хүдэлмэри ябуулха ёhотой гээшэ. Тиимэhээ **буряад эхин hургуулинуудай багшанарай ассоциаци** (энээн тухай бэшэжэ, «Буряад үнэн»дэ гаргаа hэмди) **байгуулха** гү, али үгы hаа, буряад hургуулинуудай жаса байгуулбал, бүришье туhатай байха hэн.

Буряад арадай саашадаа түрэлхи хэлэтэй, өөрын түхэл шэнжэтэй, соёл болбосоролтой арад зандаа үлэхын тула Байгал далайгаа хамгаалхаhаа дутуугүй ехэ туhаламжа үзүүлхээр болоо. Энэ хэрэгтэ буряад hургуулинуудай үүргэнь тон ехэ! Гэхэ зуура Буряадайнгаа ниислэл хотодо **буряад үхибүүдэй hураха нэгэшье буряад hургуули үгы байнабди** (1-дэхи интернат hургуулиие бү тоолоё). Гадна буряад багшанарта, буряад эхин hургуулиин багшанарта **өөрын газетэ тон хэрэгтэй.** Эдэ асуудалнуудые, мүн арадай эрдэм hуралсалда гараhан ондоошье асуудалнуудые шиидхэхын тула бүхы арадайнгаа хүсэл зоригые нэгэдүүлхэ саг ерээ.

М. ОЧИРОВ,
Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай эхин hуралсалай факультедэй математикын кафедрые даагша, РСФСР-эй арадай депутадта кандидат.

Халуун сай үдэшэ, үглөөгүй

Албанай хэрэгээр Хяагтын районой түб Хяагта хото ерэhэн хүнүүд үдэшэ, үглөө орожо, сай ууха газаргүйдэжэ зүдэрдэг hэн.

Хяагта — хото газар ха юм. Ресторан, кафе гэхэ мэтэ эндэ үгы гэжэ бү hанагты. Хуу бии. Зүгөөр тэдэмнай үдын 12 часhаа нээгдэдэг.

Тиигэбэ яабашье, мүнөө hонирхолтой мэдээсэл дулгахамни. Хяагтын түб универмагай шанха урда шахуу hаяхан пирожково нээгдэбэ. «Үглөөнэй 8-hаа үдэшын 8 час хүрэтэр хүдэлдэг энэ газарта ганса пирожки байха бэшэ, мүн элдэб барималhаа эхилээд, бууза, котлетэ хүрэтэр наймаалагдадаг байха», — гэжэ ниитын эдеэ хоолой трестын начальник А. Н. Капустянский мэдүүлээ.

Е. СУРМАЧ,
манай штатнабэшэ корр.

Хуушан хэлэ бэшэгэй хэшээлнүүд

Ж:

ДҮРБЭДҮГЭР КИЧИЙЭЛ

Ман-у тасулга-йин хана цаган амой. Хана дэгэрэ сонин байимой. Энэ болбасу хана-йин сонин амой. Би сонин абумой. Ман-у нукур орос сонин унгшимой. Би монгол сонин унгшимой. Чи йагу бичимой.

Энэ сонин уу. Мүн. Энэ сонин амой. Тэрэ монггол сонин уу. Мүн. Тэрэ монггол сонин байимой. Эндэ улаган харанда байимой уу. Энэ улаган харанда кэн-ү байимой. Тэрэ ширэгэн дэгэрэ нукур-ун дэбтэр уу. Тан-у нукур-ун дэбтэр уу. Тан-у эндэ нукур байимой уу. Чи сонин унгшимой уу. Чи йамбар сонин унгшимой. Тэндэ кэн сагумой. Тэндэ ман-у багши сагумой. Ман-у тасулга-йин хана йамбар амой. Кэн-ү тасулга-йин хана цаган амой. Тан-у харанда улаган уу. Тэндэ кэн хана-йин сонин унгшимой. Тэндэ ман-у суругчи унгшимой.

Кэн кэн-ү ном абумой. Кэн кэн-ү дэбтэр абумой. Кэн кэн-ү сонин унгшимой.

ТАСС — Хилын наhаа

…ЛИЗМ БАЙГУУЛГЫН ЗАМААР

…та бэелүүлэгдэжэ байhан политическэ, социально-экономическа хубилалтануудые, мүн Африкын гүрэнүүдтэ эдэнэй ямараар нүлөөлжэ байhые шэнжэлhэн, зүбшэн хэлсэhэн байгаа. Оронуудай хоорондохи харилсаануудта, тэрэ тоодо Африка түбидэ амгалан тайбан байдал тогтоохо арга олгоhон шахардуу шанга байдалай hулаалгые конференцидэ хабаадагшад hайшаана. Контрреволюционно хүсэнүүдтэй, эб ее таhалhан бүлэглэлнүүдтэй Анголын, Мозамбигай болон Эфиопиин арадуудай хэжэ байhан тэмсэлые, мүн эдэ оронуудай хүтэлбэриин эб найрамдалта үүсхэлнүүдые дэмжэжэ байhанаа делегадууд мэдүүлбэ.

…ЫН СОВЕДЭЙ 41-дэхи СЕССИ

…хойшо Венгритэй, Польшотой, Югославитай хамта ПАСЕ-дэ хуулитаар уригдадаг эрхэ ба уялга абаhан Советскэ Союзай парламентскэ делегаци сессиин хүдэлмэридэ хабаадана. Эдэ оронууд хуули гаргадаг зургаануудай депутадуудые сессиин пленарна заседаниинуудта эльгээхэ байна.

Зүүн Европодохи байдал, зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаанууд сессиин энэ хубиин зүблэхэ зүйлдэ оруулагдана. Людвиг Штайнер (Австри) тус асуудалаар элидхэл хэбэ.

ООН-ой КОМИССИИН СЕССИ

ЖЕНЕВЭ. Гуманитарна асуудалнуудые шиидхэлгые hайжаруулдаг ООН-ой гол зургаануудай нэгэн болохо хүнэй эрхэнүүдэй талаар ООН-ой комиссиин 46-дахи сесси Женевэдэхи Нацинуудай ордон соо нээгдэбэ. Дэлхэйн 120 оронной 1200 шахуу делегат, правительствада ородоггүй 100 гаран эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. 43 гүрэн комиссиин гэшүүд юм. Бусад оронуудынь шиидхэхы дуунай эрхэгүйгөөр адаглагшад боложо, сессиин хүдэлмэридэ хабаадана.

Сессидэ хабаадагшад хүнэй эрхэнүүд тухай уласхоорондын хэлсээнүүдые сахилгада хабаатай гол шухала асуудалнуудые, үндэhэ яhанай, үг изагуурай, шажан мүргэлэй ба хэлэнэй талаар эрхэнүүдые, хүнэй эрхэнүүдые болон эрдэм техникын дэбжэлтын гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ байна. Израилиин булимтаран эзэмдэhэн араб газар нютагуудта, Чилидэ, Африкын урда хубида хүнэй эрхэнүүдые хазагайруулха тухай асуудалнууд зүблэхэ зүйлдэ онсо hуури эзэлнэ. Дэлхэйн зарим оронуудта хүнэй эрхэнүүдтэ хабаатай байдалда зорюулагдаhан ООН-ой Генеральна секретариин тусхай элидхэлнүүдые, нотонуудые комиссиин гэшүүд мүн лэ зүбшэн хэлсэхэ юм.

Хүнэй эрхэнүүдэй байдалые hайжаруулгада нүлөөлхэ үсөөн бэшэ тодорхой документнүүд, конвенцинууд hүүлэй жэлнүүдтэ абтаа. Женевэдэхи ООН-ой отделениин генеральна директор Ян Мортенсоной hанамжын ёhоор, мүнөө үедэ Советскэ Союзда, Зүүн Европын бусад оронуудта боложо байhан демократическа хубилалтанууд тэндэхи эрхы сэдьхэлэй байдалые hайжаруулгада нүлөөлхэ арга олгоно.

БУШ ХЭРДТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

ВАШИНГТОН. Президент Буш албанай хэрэгээр США-да ерэhэн Великобританиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Дуглас Хэрдтэй Сагаан байшан соо уулзаба. Хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдээр тусхай ямаршье мэдүүлгэнүүд уулзалгын hүүлээр толилогдоогүй. Сагаан байшангай түлөөлэгшын ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэhэнэй ёhоор, Британиин министрэй албанай хэрэгээр ерэлгэ захиргаанай дээдэ тушаалта түлөөлэгшэдтэй танилсаха шэнжэтэй юм. Юундэб гэхэдэ, Британиин министр hаяхан энэ тушаалда ороо. Хахад час соо үргэлжэлhэн хөөрэлдөөнэй үедэ зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаануудай юрэнхы асуудалнууд, НАТО-дахи байдал, мүн Вьетнамhаа Гонконг руу зугадагшад тушаа Британиин политика зүбшэн хэлсэгдээ гэжэ тэрэ нэмэбэ. Энэл үдэр Хэрд США-гай гүрэнэй секретарь Джеймс Бейкертэй уулзаhан байгаа.

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР ЕРЭБЭ

ВЕНЭ. ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Мариан Чалфа хани ёhоной албанай хэрэгээр Австрида ерэбэ. Хоёр үдэрэй туршада эндэ ерээд байха үедөө тэрэ федеральна канцлер Франц Враницкитай хөөрэлдэхэ, Австриин президент Курт Вальдхаймтай уулзаха юм.

Хүршэ гүрэнүүд хадаа манай хоёр орон харилсаа холбоогоо гүнзэгырүүлэн хүгжөөхэ ёhотой гэжэ Чалфа Австриин «Прессе» газетэдэ толилуулhан интервью сооhоо мэдүүлбэ. Хоёр оронной хоорондохи харилсаае тон шэнэ шатада гаргаха арга боломжо бии гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

ТАСС: ТОБШО МЭДЭЭСЭЛ

ТАШКЕНТ. Совет кореецүүдэй эндэхи соёлой бүлгэмэй учредительнэ конференци Узбекистанай ниислэл хотодо hаяхан болоо. Совет кореецүүдэй үндэhэн соёл ба хэлэ hэргээн хүгжөөхэ, ёhо заншалнуудыень шэнжэлжэ, сахин хамгаалха гээшэ тус бүлгэмэй зорилго болоно. Мүнөө үедэ гансал Ташкентдэ 45 мянган иимэ үндэhэ яhатан ажаhуудаг.

ТАШКЕНТ. Понедельник — артистнуудай амардаг үдэр, гэбэшье Хамзын нэрэмжэтэ узбек драмын академическэ театрта январиин 29-нэй үглөөгүүр галнууд ялараhан байгаа. Драматург А. Ибрагимовай «Некролог» гэhэн зүжэгөөр театрнуудай республиканска хоёрдохи фестиваль эхилээ юм. Республикын театр шэнжэлэгшэдhээ гадна фестивалиин жюридэ Москваhаа, Вильнюсhээ болон Таллиннhаа ерэhэн мэргэжэлтэд оронхой.

ПСКОВ. Залуушуулай камерна театр — студиин артистнууд «Слово о полку Игореве» гэhэн хэтэдээ мүнхэ зохёолые репертуартаа оруулаанхай. Ендэр дээрэ зүжэгэй бүхы геройнууд гансал эртэ урдын ород хэлэн дээрэ хэлэнэ. Юрэ бусын байрада — эртэ урдын архитектурын хүшөө болохо Успениин hүмэ соо зүжэгэй премьерэ болобо.

ОЗУРГЕТИ. (Грузиин ССР). Тус хотодо уран зурагай ба графикын бүтээлнүүдэй выставкэ hаяхан нээгдэжэ, зурагай галерей мүндэлhэндэ тоологдобо. Уран зураашад — архитекторнуудэй болон дизайнернуудай нютагай кооперативай гэшүүд нютагайнгаа хүн зондо тэрэниие бэлэглээ юм. Мэргэжэлтэ ба hайн дуранай уран зураашадай бүтээлнүүд түрүүшын экспозицида табигдаа.

МОСКВА. «СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтын экологическа үндэhэ hуури» гэжэ эндэ нээгдэhэн семинар нэрлэгдэнэ. Байгаали хамгаалха талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет, Байгаали шэнжэлхэ Гүрэнэй гол албан ба экологиин талаар hуралсалай уласхоорондын түб тэрэниие эмхидхээ юм.

КИРОВОГРАД. Знаменска районой Дружба» колхоз нютагайнгаа үндэр наhатай хүнүүдые харууhан дороо абанхай. Ганса бэе пенсионернүүдтэ ветерануудай байшан нээгдэнхэй. Таряашадай газарта анханай даданги байлгые хараада абажа, байшангай дэргэдэ багахан участок хорёологдонхой. Харин зундаа зарим хүнүүдэй буусануудтаа хүдэлхэ дуратай hаа, өөhэдынгөө гуламтануудта бусаха арга олгогдоно.

СОЁЛОЙ hОНИН

ПУЧЧИНИИН БА ...АНДРЕЕВЭЙ ХҮГЖЭМ

РСФСР-эй габьяата артистка Галина Шойдагбаевагай, Буряадай АССР-эй арадай артист Вячеслав Бальжинимаевай хамтын концерт хоёр жэлэй урда тээ болоо hэн ха. Тэрэ гэhэнhээ хойшо эдэ дуушадай тусхай концерт театрайнгаа тайзан дээрэ болоогүй гэжэ hанагдана. Имагтал Шэнэ жэлэй урдахана Политическэ гэгээрэлэй байшан соо нигүүлэсхы сэдьхэлэй концерт үгэжэ, тэндэhээ орохон мүнгые оперно дуушан байhан А. Борбоновой гэр бүлэдэ туhаламжа болгон дамжуулаа hааб даа.

Уржын саадэр оперно театрта болоhон концертдэ ямар олон зон сугларaa гээшэб! Үлүү билет агнагшад, театрай кассаhаа hууригүй билет эригшэд, администраторые «доб-тологшод» аргагүй олон байгаа.

Харалгын зал соо ороходо, партерэй hууринуудай хажуугаар стулнуудые үрдижэ табигшад нилээн олон hэн. Балкон дээгүүр хүн зон «шэгээтэй».

Дуушадай энэ концертын программа hонёор зохёогдоhон байба. Имагтал Джакомо Пуччиниин оперонуудhаа хэhэгүүд (нэгэдэхи хуби), буряад композитор Анатолий Андреевэй дуунууд (хоёрдохи хуби) программадань оруулагдаа.

Концертын эхилхэhээ түрүүн В. Бальжинимаев зондо хандажа:

— Бидэ хоёрой энэ концерт хадаа манай академическэ театрай байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдана гээшэ. Юундэб гэхэдэ, бүхы энэ сезомнай табидахи сезон болоно ха юм даа. Тиимэhээ театрайнгаа анхан эмхидхэгдэжэ байхада, замайнь эгээл эхиндэ байhан бэлиг ехэтэ дуушадые бидэ сэдьхэлдээ hайханаар дурданабди. Ёи өөрөө вокалист хүн хадаа оперно дуушад тухайда хэлэнэ гээшэб. СССР-эй арадай артист Лхасаран Лодонович Линховоин, РСФСР-эй арадай артистка Надежда Казаковна Петрова, РСФСР-эй габьяата артистнууд Клавдия Ивановна Гомбоева-Языкова, Вера Дашиевна Лыгденова, Абида Арсаланович Арсаланов — суута эдэ дуушад театрайнгаа, бүхы коллективэйнгээ омогорхол болоhон зон. Аха заха үетэнэй hайхан ёhо заншалые удаадахи үеынхид үргэлжэлүүлнэ. Тэдэнэр хэд бэ гэбэл, СССР-эй арадай артистнууд Ким Базарсадаев, Дугаржап Дашиев, РСФСР-эй арадай артистнууд Саян Раднаев, Владимир Буруев гэгшэд болоно. Мүнөөдэрэй залуу үетэншье бүхы шадалаараа болоно,— гэжэ мэдүүлбэ. Тэрэнэй үгые Галина Шойдагбаева иигэжэ үргэлжэлүүлбэ:

— Би өөрынгөө багша тухай хэлэхэ гээ hэм. Минии багша анхандаа эрхим дуушадай нэгэн ябаhан, мүнөө манай ажаллажа байдаг театрые анхан тогтоолсоhон хүнүүдэй нэгэн тээшэ. Гансашье бэрхэ дуушан бэшэ, аргагүй ехэ бэлигтэй багша. Нилээд олон эхэнэр дуушадые бэлдээ. hургажа гаргаhан шабинарынь манай оронoй элдэб городуудта ажаллажа байдаг. Манай театрта бүлэг дуушад ажаллана. Буряадай АССР-эй арадай артистка, Глинкын нэрэмжэтэ конкурсын нэгэдэхи шанда хүртэhэн, уласхоорондын конкурсын дипломант Ольга Аюрова шабинь байна. Баhал бэлигтэй дуушан Валентина Цыдыпова Новосибирскын театрта ажаллана. Бэрхэ дуушан Татьяна Галсанова филармонидо ажаллана. Манай жаахан Таня баhал шабинь юм, саашадаа ямар дуушан болохыень саг харуулна ааб даа. Бёгшадаа би сэдьхэлэй гүн баяр хүргэнэб. Бүхы түйлаhан юумэмни минии багшын hургаалhаа үндэhэтэй. РСФСР-эй арадай артистка, оюун бэлигтэ багша (би иигэжэ хэлэхэдээ, үлүү гарганаб гэжэ оготошье hананагүйб) Надежда Казаковна Петрова тухай хэлэнэб, би урдань доро дохиноб!— гэхэдэнь, нэрьемэ халуун альга ташалган боложо, арадай артистка-багша хүл дээрээ бодожо, олондо баяр хүргэн дохибо.

hүүлдэнь концертын түрүүшын номер соносхогдобо. Пуччиниин «Тоска» гэжэ опероhоо Тоскын арие (мүргэл) Галина Шойдагбаева зүрхэнэй доhолтор дуулаба. Пуччиниин «Чио-Чио-сан» опероhоо Чио-Чиосанай суута монолог, хүбүүнтээ хахасалгын үзэгдэлэй дуун дуулагдаа. Үни удаан үргэлжэлhэн альга ташалганууд, «Гоё!», «hайхан!», «Браво!» гэhэн hүхирэлдөөн дуушанай бэлигые зон ямараар сэгнээб гэжэ харуулаа бэшэ гү?

Вячеслав Бальжинимаев «Тоска» сооhоо Каварадоссиин, «Чио-Чио-санhаа» Пинкертонэй аринуудые баhал гоёор дуулаа.

Энэ опероhоо Баттерфляй хатан Пинкертон хоёрой дуэдые дуушад концертын нэгэдэхи хубиин түгэсхэлдэ дуулаба.

РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Анатолий Андреевэй арба гаран дуун концертын хоёрдохи хубиин шэмэг болоо.

Иигэжэ концертээ тематическа шэглэлтэй болгоhониинь hонирхомоор байгаа. Удаадахи концертээ Джузеппе Вердиин, буряад композитор Базыр Цырендашиевай дуунуудта зорюулагдаха аабза гэжэ хүлеэе.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

МАЛШАД ТУХАЙГАА МАРТАНАГҮЙБДИ

Тарбагатай hууринда hаяхан ажалай түрүүшүүлэй слёт болоhон байна. Слёдой хүдэлмэриин түгэсхэлдэ ехэ концерт харуулагдаа. Тэрээндэ «Поиск» гэжэ манай агитбригада хабаадалсахадаа, 40—60-аад онуудай «Подмосковные вечера», «Старый клён», «Тополя», «Соседи» гэхэ мэтэ дуунуудые гүйсэдхөө hэн. Зал соо hуугшад, илангаяа наhажаал зон, ехэ дулаанаар бидэнииие угтажа, дуунуудыемнай сэдьхэлээ уяруулан шагнаhан байгаа.

Үглөөдэрынь «Искра» колхозой Хүйтэн нютаг шадар оршодог малшадай буусануудаар ябажа, концертээ табяабди. Долоон хоногой четверг бүхэндэ малшад дээгүүр ябаха график табигданхай юм. Жэшээнь, hаяар «Авангард» колхозой Барыкино, Харитоново нютагуудай малшадта ошохобди.

Ансамбль тушаа хэдэн үгэ. Тэрэнние хүтэлбэрилэгшэ Е. Н. Михеева юм. РОМЦ-ые даагша В. Н. Самолютова, соёлой таhагай инспектор А. В. Думнова, районно соёлой байшангай директор Ю. В. Козлов, соёлой таhагай методистнууд С. Р. Чебунин, П. Г. Травкин, баян дээрэ наадагша Н. В. Медведев гэгшэд — ансамблиимнай гэшүүд. Эдэмнай булта тусхай мэргэжэлтэй зон.

Ниитын малай үбэлжэлгын үедэ малшадые соёлой талаар хангаха хэрэгтэ бидэнhээ гадна нютаг бүхэнэй соёлой хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсадаг ааб даа. Шэмээшэгүүдэй «Былина» хоорой дуушад мүн лэ эдэбхитэйшүүлэй тоодо оролсодог.

Н. ПОПОВА,
Тарбагатайн райсоведэй соёлой таhагай методист.

БУРЯАД ХЭЛЭН ДЭЭРЭ...

Зүүн Сибириин соёлой институдай эрдэм-шэнжэлэлгын секторэй эмхидхэhэн соёлшодой бүлэг Хэжэнгын районой Хөөрхын совхозой малшадта ябажа ерэhэн байна.

Түрүүлэн Шэбэртэ гэжэ газарта ажаллажа байhан үхэршэд — Цынгуевтан, Батуевтан, хонишод — Доржиевтан, Шунятов гэгшэдэй буусада хүрэжэ, уулзалгануудаа эхилээ hэн. Энэ уулзалгын үедэ ерэhэн айлшад буряад арадай ёhо заншалнууд тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, монгол, буряад дуунуудые гүйсэдхэhэн байна. Удаань hалгай-Нуга, Нарин-Гуя гэжэ газарнуудта оршодог малшадай буусануудаар ябажа, үхэршэд — Балдановтан, Очировтан, Шураев, Цыбикжаповтан гэгшэдэйдэ уулзалгануудые үнгэргөө.

Хөөрхэ hууринай хүдөөгэй клубта болоhон уулзалгада соёлой институдай эрдэм-шэнжэлгын секторые даагша В. Ц. Гунзынов Сагаан hарын hайндэр тухай хөөрэлдөө үнгэргөө. Зүүн зүгэй музейн хүдэлмэрилэгшэ В. Д. Цыренова буряад зоной урданай хубсаhа хунар, гоёлто зүүдхэлнүүд тухай хөөрэхэдөө, үнгэтэ слайдануудые харуулжа, сугларагшадые ехэтэ hонирхуулаа. Соёлой институдта мэргэлжэлээ дээшэлүүлхэ зорилготойгоор ерэhэн Монголой Арадай Республикын Түб аймагай хүгжэмтэ-драмын театрай директор Б. Арюунболд морин хуур тухай хөөрэлдөө үүсхээд, энэ инструмент дээрэ шадамар бэрхээр наадажа, сугларагшадай hайшаал магтаалда хүртөө. Урган гаража ябаhан залуу дуушан Д. Санжижапов буряад, монгол дуунуудые hайхан хоолойгоор дуулажа, мүн лэ альга ташалгаар үдэшэгдөө hэн.

Үндэhэн соёлоо, түүхээ, ёhо заншалнуудаа, буряад хэлээ hэргээхэ хэмжээнүүд буряад хэлэн дээрээ үнгэргэгдэhэн иимэнүүд уулзалгануудай туhатайнь дамжаггүй.

Г. НАМСАРАЕВ.

ШҮЛЭГ, ДУУ ЗОХЁОГЫТ!

АГЫН БУРЯАДАЙ автономито округой Зугаалай нютагта оршодог Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тогтоhоор 60 жэл энэ оной июнь hарада гүйсэхэ. Түүхэтэ энэ hайндэртэ зорюулан, Зугаалай нютаг тухай hайхан дуунуудай, шүлэгүүдэй конкурс соносхоhон тухайдаа колхозой правлени мэдээсэнэ.

Эрхим дуунуудай, мүн дуунай текстын түлөө, баhа эгээл hайн шүлэгүүдэй түлөө шангууд олгогдохо юм.

Эрхим дуунай хүгжэмэй түлөө:

нэгэдэхи нэгэ шан—**700 түхэриг;**

хоёрдохи нэгэ шан—**350 түхэриг;**

гурбадахи нэгэ шан—**150 түхэриг.**

Дуунай үгэнүүдэй түлөө:

нэгэдэхи нэгэ шан—**300 түхэриг;**

хоёрдохи нэгэ шан—**120 түхэриг;**

гурбадахи нэгэ шан—**100 түхэриг.**

Урмашуулгын гурбан шан:

хүгжэмэй түлөө **75—75 түхэриг.**

үгын түлөө—**30—30 түхэриг.**

Эгээл hайн шүлэгэй түлөө— 300 түхэриг.

Шүлэг бүхэнэй түлөө урмашуулгын гурбан шан—тус тустань **100—100 түхэриг.**

Конкурсдо бэшэгдэhэн дууе эгээл hайнаар дуулаhан дуушанда — **150 түхэригэй шан.**

Конкурсдо бэшэгдэhэн дуунуудые дуулаhан дуушадта урмашуулгын табан шан—тус тустань **100—100 түхэриг.**

Бэшэhэн шүлэгүүдээ, хүгжэм дуугаа июниин 10 болотор иимэ адресаар эльгээхэ: **674431, Читинская область, село Зугалай Могойтуйского района, правление колхоза им. В. И. Ленина.**

Манай соносхоhон конкурсдо хабаадыт гэжэ Буряадай АССР-эй композиторнуудые, поэдүүдые уряалнабди.

Б. НИМАЕВ,
колхозой парткомой секретарь.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Республикын ажалша коллективүүдтэ РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй болон нютагай Советүүдэй арадай депутадуудта кандидадуудтай уулзалга үдэрhөө үдэртэ улам үргэдэжэ байна.

«Хүдөөгэй клубта болоhон уулзалга» гэжэ гаршагтай журналист А. Капустинай репортаж газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаhанай нээлтэ дээрэ ниитэлэгдэбэ. Баргажанай районой Нестерихэ тосхоной ажалшадтай Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадууд Баргажанай дунда hургуулиин директор В. А. Колесников арадай хиналтын районно комитедэй түрүүлэгшэ Д. Р. Гнеушев хоёр уулзажа, өөр өөрынгөө hунгалтын программа тухай тэдэнэртэ хөөрэжэ үгэhэн тухай автор энэ репортаж соогоо тобшохоноор хөөрэнэ.

«Барилгын талмайнууд дээрэhээ» гэжэ ниитэ гаршаг доро журналист П. Натаевай тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари газетын уншагшадай hонорто үгтэнхэй. Үнгэрhэн 1989 ондо республикын барилгашад байрын гэрнүүдые бодхоохо даабаринуудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаа юм. Түсэбэй амжалтатайгаар дүүргэлтэдэ Бэшүүрэй, Яруунын, Хяагтын болон Баунтын районуудай барилгашадай оруулhан хубитань ехэ гээд автор энэ мэдээсэл соогоо онсо тэмдэглэнэ.

Ургэн дэлгэр орон соохи болоожо байгаа үйлэ хэрэгүүд тухай хөөрэhэн ТАСС-ай корреспондентнүүдэй тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари, мүн лэ номерто толилогдонхой.

ҮЛЬГЭР ЖЭШЭЭЕНЬ ДУУРЯАН...

Аркадий Гайдарай түрэhэн үдэртэ зорюулагдаhан долоон хоног Улаан-Үдын Железнодорожно районой тэрэнэй нэрэмжэтэ Пионернүүдэй байшанда үнгэргэгдэhэн байна. Пионернүүдэй байшангай уран hайханай, урлан бүтээлгын 19 кружогто 800 гаран hурагшад ябадаг юм. Кружок бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд өөhэд өөhэдынгөө хүмүүжүүлэгдэгшэдтэй «Гайдар шэнги үнэн сэхэ, ажал хэрэгтээ үсэд нэтэрүү бай!» гэжэ уряа доро эдэ үдэрнүүдэй баяр ёhололнуудые үнгэргөө.

Эдир гайдаровецууд Улаан-Үдын авиазаводой посёлогто оршодог «Малышок» гэжэ хүүгэдэй байшанда, мүн наhатай зоной байшанда тимуровска десант хэhэн байна. Энэ хэмжээ ябуулга үнгэргэлгын үедэ изостудиин, макрамэ гүрэлгын, урлан бүтээлгын кружогуудай гэшүүдэй бүтээлнүүдhээ, уран зурагуудhаа бүридэhэн выставкэ табигдаа. Дуунай, хатарай, драмын кружогойхид концерт-наада харуулаа.

hурагшадай А. Гайдарай зохёолнуудта үндэhэлжэ зураhан зурагуудай выставкэ харахадаа, тэдэнэрэй уран зохёолшын номуудые тон дуратайгаар уншадаг байhые ойлгомоор. Үхибүүдэй зурагууд дээрэ улаан галстугтай пионернүүдэй сулөөгүй ажаллажа байхыень харахадаа, Тимурай команда гэжэ абаhаар ойлгохош. Эндэ аха дүү Чук Гек хүбүүдшье бии. hэлмэ далайгаад, дайсад тээшээ хурдан морёор харайлгажа ябаhан буденовко малгайтай хүбүүхэн А. Голиковой өөрөө байhаниинь эли болоно...

Аркадий Гайдарай үдэрнүүдтэ уран бэлигээ харуулжа, эдэбхитэйгээр хабаадаhан hурагшад «Эрхим гайдаровец» гэжэ нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, Пионернүүдэй байшангай Хүндэлэлэй ном соо бэшэгдэhэн байна. Эдэ hурагшадые нэрлэбэл, Света Лиханова, Федя Федоров, Наташа Псарева, Алена Зимина гэгшэд болоно.

— Аркадий Гайдарта зорюулагдаhан долоон хоног түрүүшынхиеэ үнгэргэбэбди. Саашадаа заншалта болгохо хүсэлтэйбди. Манай байшанда ябуулагдадаг кружогуудта хэдэн жэлдэ ябажа, уран hайханай, уран зурагай, урлан бүтээлгын талаар дүршэлтэй болоhон hурагшад олон юм. Тэдэнэр долоон хоног үнгэргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, бэлиг шадабарияа улам дээшэлүүлхэ, зохёохы хүдэлмэринүүдээ олоной үзэмжэдэ табиха арга боломжын олдоhондо баяртай байнгүй яахаб? Тимуровска десантын үедэ түрэлхидтөө орхюулhан хүүгэдтэй, үри бэедээ хэрэггүй болоходоо гү, али гансаардахадаа наhатай зоной байшанда ороhон үбгэд, хүгшэдөөр hурагшаднай танилсахадаа, тэдэнииие ехэтэ хайрлаашье. Ажабайдалай хүнгэн бэшэ асуудалнуудтай нюураараа уулзахадаа, бодолгодо абтаашье. Саашадаа энэрхы сэдьхэлтэй хүнүүд боложо, шадахадал үүндэ туhа хэжэ ябахабди гэжэ шэбшэнэд ха гэжэ адаглагдана... Хатарай кружогой хүтэлбэрилэгшэ М. М. Бадиева,

Спорт — Спорт — Спорт — Спорт

Барилдаан

ДЭЛХЭЙН ЧЕМПИОН АЙЛШААР ЕРЭБЭ

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар дэлхэйн чемпион, СССР-эй спортын габьяата мастер Борис Будаев hаяшаг Баргажанай районой эдир барилдаашадай уряалаар эндэ ерэhэн байгаа.

Борис Будаев Уланай колхоздо hурагшадтай, ажалшадтай уулзаба. Энэ уулзалга хүдөөгэй соёлой байшан соо баярай оршон байдалда үнгэрhэн байха юм. Удаань элитэ ехэ спортсмен интернат hургуулида ажаhуужа, hуража байhан үхибүүдтэ айлшалба. Баян-Гол нютагта hонирхолтой уулзалга болоо. Соёлой байшан соо хүн зон олоороо сугларба. Тэрэ нютагаархидайнгаа урда үгэ хэлэхэдээ, hүүлэй үедэ ямар мүрысөөнүүдтэ хабаадаhан тухайдаа hонирхолтойгоор хөөрөө.

Борис Будаев хадаа дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Буряад оронoй барилдаашад сооhоо түрүүшын СССР-эй спортын габьяата мастер гээшэ. Дэлхэйн чемпионадай hүүлээр Япон болон Урда Корей ошожо ерэhэн тухайдаа хөөрэжэ, спортдо дуратайшуулые ехэтэ hонирхуулhан байха юм.

США-гай Пенсильвани штадай Питтсбург хотодо болоhон США-гай болон СССР-эй суглуулагдамал командануудай нүхэд ёhоной мүрысөөн тухай сугларагшад олохон асуудалнуудые табиба. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ хадаа асари ехэ мүрысөөн болоhон байгаа бшуу. Юундэб гэхэдэ, дэлхэйн болон Олимпиин наадануудай чемпионууд лэ тэрээндэ хабаадаа.

Борис энэ ехэ мүрысөөндэ 68 килограммай шэгнүүртэ барилдахадаа, урда тээнь гурба дахин шүүжэ гараhан США-гай чемпион Джон Карртай уулзаба. Американ атлет Сеулда болоhон Олимпиин наадада, Швейцарида үнгэрhэн дэлхэйн чемпионадта гурбадахи hууринуудые эзэлhэн намтартай.

Тиин мүнөө эдэнэй уулзалга хүлеэгдээгүйгөөр дүүрээ. Уулзалгын дүүрэтэр оройдоол 40 секундын үлөөд байхада, Борис 3:0 тоотойгоор шүүжэ ябаа. Эгээл энэ үедэ нүгөөдэнь тэрэниие ташаалдижа, дээгүүрээ хаяхадаа, 4 балл абаад, шүүжэрхёо бшуу.

Борис Будаев hүүлшын дэлхэйн чемпионадта болоhон уулзалгануудые буулгаhан видеокассетэнүүдые асарба. Баргажанай районой эдир барилдаашад эдэ уулзалгануудые hонирхон хараа. Манай суута барилдаашан хүн бүхэнэй hайн ба hулашаг талые шэнжэлжэ, hонирхолтойгоор хөөрэбэ. Иимэ hуралсал хүн бүхэндэ туhатай байhаниинь арсашагүй.

Саашанхи хараа түсэбүүд тухайдаа тэрэ нютагайхидтаа хөөрэбэ. hаяар тэрэ ФРГ, мүн дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөнэй үнгэргэгдэхэ США ошохо байна. Энэ хабар Европын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болохо. Габэшье нютагаймнай хүбүүн тэрээндэ хабаадахагүй. Юундэб гэхэдэ, 20 үдэрэй үнгэрхэдэ, СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдэдэ болохо юм. Энэ мүрысөөе эгээл hайн hорилго бэлэдхэлтэйгээр угтахые бэлдэжэ байна. Тэрэнэй дүнгүүдээр оронoй суглуулагдамал хоёр команда бүридүүлэгдэхэ. Нэгэниинь дэлхэйн чемпионадта, нүгөөдэнь США-да болохо hайн hайхан хүсэл эрмэлзэлэй наадануудта хабаадаха.

Нютагаархидынь Борис Будаевта элүүр энхэ ябахыень, амжалтануудые түйлахыень хүсэбэ. Харин эдир барилдаашад энэ уулзалга тухай мартагдашагүй дурасхаал зүрхэ сэдьхэлдээ үлөөхэ байhаниинь дамжаггүй.

В. ГУЛГЕНОВ,
дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй спортын мастер.

ТОБШОХОНООР...

БОКС. СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Луцк хотодо болобо. Энэ ехэ мүрысөөндэ Буряадай багшанарай институдай студентнэр, спортын мастернууд Бата Батуев, Александр Кривоносов гэгшэд Буряад оронoй нэрэ хүндые хэмгаалаа. Тиихэдээ тэдэнэр түрүүшын уулзалгануудта бэлигтэй бэрхэ арhан бээлэйн шадабаритадтай уулзажа, булигдаhан байгаа. Теэд тренернүүдтээ хамта тэдэ урагшагүйдэлгэнүүдhээ зүб тобшолол хэхэ аабза гэжэ найданабди.

hУР ХАРБАЛГА. «Динамо» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө үбэлэй мүрысөөн эдэ үдэрнүүдтэ Таллинн хотодо боложо байна. Уласхоорондын классай спортын мастернууд Валентин Дарханов, Валерий Лысенко, спортын мастернууд Александр Савельев, Жаргал Дамбиев, Саян Жалсараев, Маюр Ринчиндоржиев, Маргарита Китаева, Валентина Савельева, Ирина Болдохонова гэгшэд эндэ манай республикын «Динамо» бүлгэмэй дэргэдэхи Олимпиадада бэлэдхэлэй «Годли» гэжэ түбые түлөөлнэ.

1989 ОНДО спортивно-ниитэ болон физкультурно-элүүржүүлгын хүдэлмэриие hайнаар эмхидхэhэнэйнгээ түлөө Улаан-Үдын хэлхээ холбооной электротехникум СССР-эй Хэлхээ холбооной министерствын тусхай дунда ба дээдэ hургуулинуудай дундаhаа хоёрдохи hуури эзэлбэ. Тиигэжэ спортивна хубсаhа, түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые худалдажа абахын тула 2 мянган түхэригэй мүнгэн шан техникумдэ олгогдоо. Физическэ хүмүүжүүлгын кафедрада спортивна клубай эрхэ ба уялга олгогдоhон байха юм.

В. С. Риппэй толгойлдог физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын бүхы багшанар энэ талаар ехэ габьяатай.

САНА. Эдиршүүлэй дунда санаар профсоюзуудай спортын бүлгэмэй түрүү hуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөн Аршаан hууриндахи ЛВРЗ-гэй спортклубай санын бааза дээрэ үнгэргэгдэжэ, 60 гаран эдир санашад мүрысөөндэ хабаадаа.

Басагад 5 километрэй зайда урилдаба. 6-дахи интернат hургуулиин hурагша Алена Смирнова энэ зайе 18 минута 23 секунда соо гаталжа, түрүү hуури эзэлбэ. Багшанарай институдай 1-дэхи курсын студент, спортын мастерта кандидат Андрей Полевик 10 километрэй зайе 30 минута 8 секунда соо гаталжа, эдиршүүлэй дундаhаа чемпион болоhон байха юм.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

ОРОЙДООЛ 30 ХҮН ХАБААДАБА

Эдиршүүлэй дунда конькигаар урилдалгаар республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Турунтаево тосхоной стадион дээрэ түрүүшынхеэ үнгэргэгдэжэ, оройдоол 30 хүн хабаадаhан байгаа. Улаан-Үдын хүүгэдэй 6-дахи hургуули болон Загарайн район дүүрэн бүридэлтэй командануудые табиба. Аха наhанай эдиршүүлэй дунда илалта түйлаhан елүүрэй ээзд — Прибайкалиин районой конькишад яhала hайн hорилго бэлэдхэлтэй байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Ябаган бордоhотой хүйтэн байhан дээрэhээ мүрысөөндэ хабаадагшад тиимэшье үндэр үрэ дүнгүүдые түйлэжэ шадабагүй. Хубиин тоосоогоор наhанай гурбан бүлэгтэ улаан-үдынхид шалгарhан байха юм.

Аха наhанай бүлэгтэ Улаан-Үдын түмэр замай техникумэй hурагша Павел Дзюбенко онсо шалгарба. 1000 метрэй зайда тэрэнэй түйлаhан үрэ дүн анхарал хандуулна — 1 минута 39 секунда. Басагадай дундаhаа 65-дахи hургуулиин hурагша Анна Трифонова эрхимлээ.

Дундуур наhанай бүлэгтэ 65-дахи hургуулиhаа Лена Михайлова, 42-дохи hургуулиhаа Миша Герасимов гэгшэд шалгарба. Бага наhанай бүлэгтэ 65-дахи hургуулиин hурагша Слава Михайловтай ана-мана урилдаха хүн олдобогүй.

М. БОРИСОВ.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35— Мультфильм. 10.45 — Баримтата фильм. 10.05 — Циркын hайн дуранай коллективүүдэй концерт. 10.55— Хүн. Газар дэлхэй, Юртэмсэ. 11.55 —«Теплый свет»— баримтата фильм. 12.45—«16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 13.30— Время. 14.00— Дэлхэйн hониной дээжэhээ. 16.30—«Ногоон дэн». 17.10— Индонези соогуур. 17.55—Ахалагша классайхидта уран зохёолой наадан. 19.25— Соносхолнууд, мэдээсэл. 19.30— Время. 20.00— Арадай уран бэлигэй Бүхэсоюзна III фестиваль. 20.30— Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 20.35— «Игрушка — уран hайханай фильм (Франци). 22.00— Время. 22.30— Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40— Хараа бодол. 00.10— Хүгжэмтэ дамжуулга. 00.40— Авторска дуун.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Болошиной акварельнүүд». 9.35, 10.35 — Байгаали шэнжэлгэ. 2-дохи класс. 9.55, 10.55— Үбэлэй үдэр. 10.05, 11.05— Англи хэлэн. 11.35, 12.35— Түүхэ. 8-дахи класс. 12.05— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 13.05—«Дама с собачкой»— уран hайханай фильм. УЛААН-ҮДЭ. 18.00— Киноочерк. 18.20— Буряад оронoй hонинууд. Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат Л. С. Сороковикова дамжуулгада хабаадаха. 19.20—«Арадай хиналтын экран». 20.20—«Альтернатива»— телеклуб. МОСКВА. 21.05—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.20—Фигурна hолжоролгоор Европын чемпионат. Эхэнэрнүүд. 22.20—«Сэнхир hубаряа хадануудай саагуур». 22.30—«Бултанай эрхилхэ спорт». 22.45—«Предшественник»—уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета
Авось!—в 19.

Бурятский театр драмы имени Х. Намсараева
А. Ким. Хүхы шубуунай гуниглал (Плач кукушки) —в 19-30.

Бурятская филармония
ДК «Текстильщик»— концерт лауреата Всесоюзного конкурса, Оренбургского государственного русского народного хора.

«Дружба»
До первой крови — в 9-40, Спальный вагон— в 11-30, 13-20, 15-10, 17, 18-50, 20-40.

«Родина»
Мультфильмы — в 10, 16, «Жикина династия» — в 12, 13-40 (удл.), 18-10, 19-40 (удл.), 21-40.

«Прогресс»
Красный зал — Полет навигатора —в 9-30, 11-20, 13-10, 15 (удл.), 17-20, 19-10, 21. Зеленый зал—Маски— в 10, 12, 14, 16, 18, Из жизни Фёдора Кузькина (2 с.)— в 20.

«Эрдэм»
Смех и горе у бела моря— в 9-40, 11-10, 12-40, 14-10, И вся любовь — в 15-40, 17-40, 19-40, 21-30.

«Октябрь»
Этот безумный, безумный безумный, безумный мир (2 с.) —в 10, 15, 20, Месть и закон (2 с.)— в 12-40, 17-40.

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана [в Республи]канской типографии издата Бурятской [...] ректор 2-40-45. Н-00313. Заказ №